

วัดกลางรามัญ

ต.สวนพริก อ.พระนครศรีอยุธยา

จ.พระนครศรีอยุธยา 13000

คำนำ

ในอดีตครั้งสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีที่มีความรุ่งเรือง และพระมหากษัตริย์แต่ละพระองค์ ที่ปกครองกรุงศรีอยุธยา แต่ละสมัยก็ได้ทำนุบำรุงพระศาสนา โดยได้สร้างวัด และอาราม ต่าง ๆ เพื่อเป็นประโยชน์ในการทำศาสนกิจและแสดงให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองในอดีตครั้งกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีอยู่ในขณะนั้น แต่ต่อมาเมืองกรุงศรีอยุธยาได้ล่มสลายลง เนื่องจากฝีมือประเทศเพื่อนบ้าน " พม่า " ได้เผาทำลายกรุงศรีอยุธยาได้ล่มสลายลง รวมทั้งวัดและอารามต่าง ๆ ได้ถูกพม่าเผาทำลายสิ้นลง และยังมีตำนานท้องถิ่นแห่งหนึ่ง ซึ่งยังมีพระภิกษุซึ่งจำวัดมาโดยตลอด ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน คือวัดกลางรามัญ ซึ่งผู้เขียนได้เขียนหนังสือเล่มนี้เพื่อได้ให้ผู้อ่านได้ทราบถึงตำนานการสร้างวัดกลางรามัญ ซึ่งเนื้อหาสาระเป็นประโยชน์ทั้งในด้านประวัติศาสตร์และผู้สนใจทุกท่าน

(นายสมชาย ธาราพงษ์)

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลสวนพริก

ประวัติ วัดกลางรามัญ

วัดกลางรามัญ ตั้งอยู่บนทางหลวงชนบท อย. ๒๐๐๓ ตรงหลักกิโลเมตรที่ ๕ ต. สวนพริก อ. พระนครศรีอยุธยา จ. พระนครศรีอยุธยา สร้างเมื่อปี พ.ศ. ๒๓๐๐ ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อปี พ.ศ. ๒๓๑๕ ตามหนังสือรับรองสภาพวัด ที่ พ.ศ. ๐๐๓๘ / ๓๕ โดยหนังสือนี้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ขอรับรองว่า วัดกลางรามัญ มีชื่ออยู่ในทะเบียนวัดของสำนักงานพระพุทธศาสนา แห่งชาติ และสภาพเป็นวัด ตามมาตรา ๓๑ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

โดยสันนิฐานเป็นวัดชาวมอญที่อพยพมาพึ่งบรมโพธิสมภาร สมัยพระบรมโกศ (ตามหลักฐาน ประวัติศาสตร์กรุงศรีอยุธยา สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา) ตามตำนานท้องถิ่น ที่เล่าสืบต่อๆกันมาว่า พระนเรศวรมหาราช สมัยที่ทรงพระเยาว์ทรงเสด็จติดตามพระพี่นางไปกรุงหงสาวดีประเทศพม่า ทรงเสด็จเข้าออกระหว่างกรุงหงสาวดี และกรุงศรีอยุธยาเป็นนิตย์ ทรงรักศิลปการต่อสู้ มวยไทย กระบี่กระบอง ฟันดาบ อันเป็นเหตุให้รู้จักชาวมอญ ชาวรามัญเป็นอันมาก จนเป็นที่รักใคร่ของชาวมอญ ชาวมอญจึงได้อพยพเข้ามาพึ่งบรมโพธิสมภารเรื่อย ๆ มาตั้งหลักปักฐานบริเวณทุ่งมะขามหย่อมทางเหนือ อันเป็นที่ตั้งวัดกลางรามัญในปัจจุบันนี้ และในบรรดาชาวมอญนั้น มีชาวมอญผู้หนึ่งมีความชำนิชำนาญในการเลี้ยงช้างเป็นพิเศษ สามารถฝึกช้างให้ทำงานและให้เป็นช้างศึกในสงครามได้ จนได้รับความเชื่อถือและได้รับความยก ย่องให้เป็นหัวหน้าของชาวมอญ

ตามตำนานท้องถิ่นยังกล่าวว่า เขาได้ฝึกช้างน้อมถวายสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในสมัยกรุงศรี-อยุธยา เช่น ช้างที่ทูลเกล้าถวายพระนเรศวรมหาราช เป็นต้น เป็นช้างทรงที่ทรงโปรดมาก ได้โปรดแต่งตั้งให้เป็น เจ้าพระยาช้าง ชื่อว่า "เจ้าพระยาไชยานุภาพ " ครั้งเมื่อมีศึกสงครามกับพม่า ก็ทรงช้างพระยาไชยานุภาพทรงทำยุทธหัตถี กับ มหาอุปราชแห่งกรุงหงสาวดี จนชนะข้าศึก ก็ทรงพระราชทานฐานะศักดิ์ ให้เป็น "เจ้าพระยาปราบหงสาวดี " และได้ทูลเกล้าถวายช้างพระที่นั่งแด่ สมเด็จพระเอกาทศรถ คือ "เจ้าพระยาปราบไตรจักร"

หัวหน้าชาวมอญได้รับพระราชทานแต่งตั้งให้เป็น"จตุรงคบาท" ทำหน้าที่ควบคุมช้างศึก ต่อมาได้รับพระราชทานยศให้เป็นนายทหารเอกแม่ทัพหน้า ออกศึกชนะข้าศึกมาหลายครั้ง จนได้รับพระราชทานยศเป็น "พระราชมนู" ตำแหน่งสูงสุดได้รับพระราชทานให้เป็น "เจ้าพระยาอัครเสนาบดี สมุหพระกลาโหม"ตามตำนานยังกล่าวอีกว่า ชาวมอญที่เข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารต่อพระมหากษัตริย์ไทยซึ่งในพระมหากรุณาธิคุณจึงคิดตอบแทนพระคุณแผ่นดินไทย และเพื่อเป็นอนุสรณ์สถาน แก่ชาวมอญ จึงปรึกษาหารือกันร่วมมือร่วมใจกันสร้างวัดขึ้นมาที่กลางหมู่บ้านชาวมอญ ให้ชื่อว่า "วัดกลางรามัญ" การคมนาคมจะเข้าเมืองต้องเดิน ทางน้ำ คือต้องอาศัยลำคลองบางขวดเป็นเส้นทางเข้าออก จะมีหมู่บ้านนายด่าน คอยดูแลความปลอดภัย นายบ้านและชาวหมู่บ้านก็พร้อมใจกันสร้างวัดขึ้นมาวัดหนึ่ง ให้ชื่อว่า "วัดป้อมรามัญ" ที่หมู่บ้านโรงเลี้ยงช้าง บรรดาควานช้างทั้งหลายก็จะนำช้างมาอาบน้ำรวมกันเป็นจำนวนมาก เป็นโขลง ๆ เรียกว่า "โขลงช้าง" นายบ้านโรงเลี้ยงช้างพร้อมกับพวกชาวบ้านก็ร่วมมือร่วมใจกันสร้างวัดขึ้นมาวัดหนึ่ง ให้ชื่อว่า "วัดท่าโขลง" หมู่บ้านครูดาบมีลูกศิษย์ลูกหามาฝึกดาบฝึกมวยกันมาก ก็ไม่ยอม

น้อยหน้า ก็พร้อมใจกันสร้างวัดขึ้นมาวัดหนึ่ง ให้ชื่อว่า “วัดชุมพล” นายบ้านโรงช้างใหญ่ และ นายบ้านโรงช้างน้อย ซึ่งมีหน้าที่ดูแลช้างศึก ที่ฝึกดีแล้วพร้อมที่จะทูลเกล้าถวาย ก็พร้อมใจกันสร้างวัดขึ้นมาสองวัด ให้ชื่อว่า “วัดช้างใหญ่” “วัดช้างน้อย” นี่เป็นเพียงตำนานที่กล่าวขานเล่าสืบ ๆ กันมาเท่านั้นนานแสนนาน ควรใช้หลัก “กาลามสูตร” ซึ่งพระพุทธเจ้าได้ทรงวางไว้เป็นแนวทาง ๑๐ ประการ คือ

๑) อย่าได้ถือ โดยได้ฟังตามๆกันมา

๒) อย่าได้ถือ โดยลำดับสืบๆกัน

๓) อย่าได้ถือ โดยความตื่นข่าว ได้ยินว่าอย่างนั้น

๔) อย่าได้ถือ โดยการอ้างตำรา

๕) อย่าได้ถือ โดยการนึกเดาเอา

๖) อย่าได้ถือ โดยการคาดคะเน

๗) อย่าได้ถือ โดยการตรึกตรองตามอาการ

๘) อย่าได้ถือ โดยความชอบใจว่าต้องกับลัทธิของตน

๙) อย่าได้ถือ โดยเชื่อว่า ผู้พูดสมควรจะเชื่อได้

๑๐) อย่าได้ถือ โดยนับถือว่าเป็นครูของเรา

ทั้งนี้ขอให้อยู่ในดุลยพินิจของท่านผู้อ่านก็แล้วกัน แต่ที่แน่ ๆ ก็คือตามหลักฐาน ประวัติ-ศาสตร์กรุงศรีอยุธยา สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ขึ้นทะเบียนวัดกรมการศาสนา ถูกต้องตามกฎหมาย เมื่อปี พ. ศ. ๒๓๐๐ วัดกลางรามัญ นับเข้าเป็นวัดที่ได้รับพระราชทาน วิสุงคามสีมา เมื่อปี พ. ศ. ๒๓๑๕ ซึ่งเจ้าคณะปกครองฝ่ายสงฆ์ ได้ปกครองดูแลตลอดมาจนถึงปัจจุบัน

วัดกลาง-รามัญ มีอดีตเจ้าอาวาสปกครองสงฆ์หลายองค์ เช่น

๑) พระอธิการ เหวียน (เสวียน) ไม่ทราบฉายา

๒) พระอธิการ เจ๊ก ไม่ทราบฉายา

๓) พระอธิการ เล็ก ไม่ทราบฉายา

๔) พระอธิการ ชุบ ไม่ทราบฉายา

๕) พระอธิการ ทอง ไม่ทราบฉายา

๖) พระอธิการ อู๋ โกสลโล

๗) พระอธิการ สนั่น ชัยมังคโล และ

๘) พระอธิการเทียม สุทธิมโน (องค์ปัจจุบัน)

โดยได้มีหนังสือจังหวัดพระนครศรีอยุธยา รับรองว่า วัดกลางรามัญ มีชื่ออยู่ในทะเบียนวัด ของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และเป็นสภาพวัดตามมาตรา ๓๑ แห่งพระราชบัญญัติคณะ สงฆ์ พ.ศ.๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

พระอธิการเทียม ได้รับการแต่งตั้งจาก พระครูปราโมทย์สาธุกิจ เจ้าคณะตำบลวัดตูม ให้มารักษาการแทนเจ้าอาวาส วัดกลางรามัญ เมื่อวันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๔๗ แทนเจ้าอาวาสองค์เดิม ซึ่งลาสิกขาไปประกอบอาชีพ และได้รับการแต่งตั้งให้เป็นเจ้าอาวาส เมื่อวันที่ ๑๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๘ เมื่อได้รับการแต่งตั้งแล้ว จึงต้องทำเรื่องขอแต่งตั้งไวยาวัจกร เรียน เจ้าคณะอำเภอพระนคร ศรีอยุธยา เพื่อขอ อนุมัติ ซึ่งก็ได้รับความเมตตา มีหนังสือ ที่ จอ. ๐๙๕ / ๒๕๔๘ ลงวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๔๘

เรื่อง อนุมัติตั้งไวยาวัจกรวัดกลางรามัญเรียน เจ้าอาวาสวัดกลางรามัญ

อ้างถึง หนังสือ ที่ ๐๔ / ๒๕๔๘ ลงวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๔๘

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาเรื่องราวประกอบการขอ อนุมัติ ฯ จำนวน ๑ ชุด

ตามหนังสือที่อ้างถึง เจ้าอาวาสวัดกลางรามัญ ส่งเรื่องขอ อนุมัติตั้งไวยาวัจกร เพื่อทำหน้าที่ช่วยเหลือกิจการของวัด ให้เกิดความเรียบร้อยดีงาม พร้อมทั้งได้ส่งเรื่องราวประกอบการขอ อนุมัติแต่งตั้ง ให้เจ้าคณะอำเภอพระนครศรีอยุธยา และพิจารณาอนุมัติในการแต่งตั้งต่อไป ความละเอียดแจ้งแล้วนั้นเจ้าคณะอำเภอพระนครศรีอยุธยา ได้พิจารณาแล้ว เห็นสมควรอนุมัติให้เจ้าอาวาสวัดกลางรามัญ ตำบลวัดตูม อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แต่งตั้งให้

๑. นายบัญญัติ นามสกุล สุนทรวิบูลย์ อายุ ๗๖ ปี นับถือศาสนาพุทธ ปัจจุบันประกอบอาชีพ ค้าขาย ตั้งบ้านเรือนอยู่ เลขที่ ๕๕ หมู่ที่ ๘ ตำบล สวนพริก อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นไวยาวัจกร วัดกลางรามัญ ตำบลวัดตูม ได้ตามที่เสนอ เมื่อแต่งตั้งเรียบร้อยแล้ว แจ้งให้เจ้าคณะตำบลวัดตูม และสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดทราบตามระเบียบด้วย

เรียนมาด้วยความนับถือ

ลายเซ็นพระราชรัตนวราภรณ์

(พระราชรัตนวราภรณ์)

เจ้าคณะอำเภอพระนครศรีอยุธยา

วัดกลางรามัญจึงดำเนินงานตามคำสั่งอนุมัติดังกล่าว

ตราตั้งไวยาวัจกร

....

อาศัยอำนาจตามความในข้อ ๗ แห่งกฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๘ (พ.ศ.๒๕๓๖) ว่าด้วยการแต่งตั้งและถอดถอนไวยาวัจกรและโดยอนุมัติของเจ้าคณะอำเภอ จึงแต่งตั้งให้ นายบัญญัติ สุนทรวิบูลย์ เป็น ไวยาวัจกร วัดกลางรามัญ ตำบลวัดตูม อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัด พระนครศรีอยุธยา มีอำนาจหน้าที่ตามความในข้อ ๔ แห่งกฎมหาเถรสมาคมดังกล่าวข้างต้น ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๑๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๘

พระอธิการเทียม สุทธิมโน

เจ้าอาวาสวัดกลางรามัญ

และเพื่อให้การบริหารวัดเป็นไปด้วยดี จึงได้แต่งตั้งกรรมการวัดขึ้นบริหารวัดดังนี้

ที่ ๐๗ / ๒๕๔๘

ตราตั้งกรรมการวัด

....

ด้วยคณะสงฆ์วัดกลางรามัญ ได้มีมติในที่ประชุมสงฆ์ ในการที่จะดูแลบำรุงรักษาศาสนสมบัติของวัด ให้เป็นไปด้วยดี ถูกต้องตามธรรมวินัย กฎระเบียบมหาเถรสมาคม ให้เจ้าอาวาสแต่งตั้งกรรมการวัด เพื่อช่วยเหลือกิจการงานของวัดตามที่เจ้าอาวาสเห็นสมควร

จึงแต่งตั้งให้ผู้มีนามต่อไปนี้เป็นกรรมการวัด

๑. กำนันประเสริฐ มีสมยุทธ์ ๒. ผู้ใหญ่สังเวย แย้มกระจ่าง

๓. คุณปรีชา ขาวกระจ่าง ๔. คุณชลอ กลั่นใสสุข

๕. คุณประสิทธิ์ มีโชคสม ๖. คุณทองดำ มีสมอรรถ

๗. คุณสายชล มีสมชีพ ๘. คุณมงคล กลมสม

๙. คุณไฉน แววนิลานนท์ เป็นกรรมการควบคุมดูแลด้านการเงินของวัด

๑๐. คุณมาลี คันนา เป็นกรรมการควบคุมดูแลด้านการเงินของวัด

๑๑. คุณสมควร รื่นเริงฤทธิ์ เป็นกรรมการควบคุมดูแลด้านการเงินของวัด

ขอได้ช่วยอนุเคราะห์อุปถัมภ์ในกิจการพระพุทธศาสนา อันชอบด้วยธรรมวินัย กฎหมายและคำสั่ง ตามที่เจ้าอาวาสปรึกษาหารือ และมอบหมาย ขอจงเจริญด้วยจตุรพิธพรชัย คือ อายุ วรรณะ สุขะ พละ ปฏิภาณคุณสารสมบัติ จงทุกทิพาราตรีกาล เทอญฯ

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๗ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๔๘

พระอธิการเทียม สุทธิมโน

เจ้าอาวาสวัดกลางรามัญ

ในฝ่ายพระสงฆ์ ได้มอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ ดังนี้ที่ ๑/๒๕๔๙

เรื่อง มอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่

ตามมติที่ประชุมมหาเถรสมาคม ให้เจ้าอาวาสมอบหมายหน้าที่ให้พระภิกษุในสังกัดรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระ และเพื่อสนองงานพระพุทธศาสนา ตามนโยบายมอบหมายให้

๑. พระภิกษุ เอม สุภากาโล ปฏิบัติหน้าที่ ควบคุมดูแลว่ากล่าวตักเตือน พระภิกษุสามเณรและผู้อยู่ในความปกครอง ให้ตั้งอยู่ในระเบียบวินัย และเป็นผู้นำสวดมนต์ทำวัตร

๒. พระภิกษุสมพงษ์ ฐานจาโร ทำหน้าที่ภัตตเทสก (แจกกิจรับนิมนต์)

๓. พระภิกษุ วิระ ปุญญาคโม ปฏิบัติหน้าที่ เลขานุการเจ้าอาวาส ดำเนินการเกี่ยวกับเงินและการบัญชี

๔. ชีมาลีทิพย์ ศรีจั่นเพชร ปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ดูแลการให้ยืมสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆของวัด และช่วยทำนุบำรุงรักษา

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๔๙

พระอธิการเทียม สุทธิมโน

(พระอธิการเทียม สุทธิมโน)

เจ้าอาวาสวัดกลางรามัญ

วัดกลางรามัญ เป็นวัดเก่าแก่มีพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ ประดิษฐานเป็นประธานอยู่ในโบสถ์ปางค์ขัดสมาธิหน้าตักกว้าง ๒ เมตร สูง ๒.๖๐ เมตร เดิมฝาโบสถ์เป็นฝาสังกระสี ใช้ไม้ปักบอกเขตสีมา ต่อมาได้มีผู้ศรัทธา ได้สร้างโบสถ์ก่ออิฐถือปูนขึ้นในที่เดิม คงใช้ไม้ปักบอกเขตสีมาตามเดิม เทพื้นด้วยปูนซีเมนต์ สร้างกำแพงโบสถ์มีซุ้มประตู ๔ ทิศ

พระพุทธองค์ทรงตรัสว่า สัพเพ สังขารา อนิจจา สัพเพ สังขารา ทุกขา สัพเพ ธัมมาอนัตตา ติฯ สัพพะสิ่งทั้งหลายที่ถูกสังขารปรุงแต่งไม่เที่ยงหนอ (อิฐ หิน ปูน ทราย ที่ถูกช่างฉาบทาไว้ ไม่เที่ยงหนอ เริ่มเสื่อมไปตามกาลเวลา ไม่อยู่ใน

สภาพเดิมเสียแล้ว อิฐ หิน ปูน ทราย จึงไม่เที่ยงหนอ) สัพพะสิ่งทั้งหลายที่ถูกสังขารปรุงแต่งเป็นทุกข์หนอ (อิฐ หิน ปูน ทราย ทนอยู่ในสภาพเดิมไม่ได้ เพราะถูกเบียดเบียนจากกาลเวลา และชรา มรณะ ต้องเสื่อมไป จึงเป็นทุกข์หนอ) สัพพะธรรมทั้งหลายไม่ใช่ตัวตน บังคับบัญชาไม่ได้ (อิฐ หิน ปูน ทราย ที่ช่างฉาบทาไว้ก็บังคับบัญชามันไม่ได้ จึงต้องเสื่อมไปตามกาลเวลา เป็น อนัตตาหนอ) ไม้ปักบอกเขตสีมาก็หายไป พื้นปูนที่เทไว้ก็แตกทรุดไป มันเป็นไปตามวัฏฏะจักรของไตรลักษณ์ (อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา) ฯลฯ

พระวิระ ปุญญาคโม เห็นความเสื่อมไปตามสภาวะธรรมดังกล่าว จึงเกิดศรัทธาชักชวนญาติโยม ตระกูล สมบัติยานุชิต ตระกูล นุชนารถ และ แม่ชีประยูร ยุวนบุณย์ ซ่อมสร้างบูรณะ เทพื้นปูกระเบื้องรอบ ๆ โบสถ์ สร้างฐานสีมา ๘ ฐาน (มองขึ้นไปบนหลังคาโบสถ์ ก็ต้องพิจารณา ว่า ไม่นานหนอ พังแน่หนอ เป็นล้าน ๆ หนอ เงินไม่มีหนอ รอก่อนหนอ รอศรัทธา จากญาติโยม)

พระอธิการเทียม สุทธิมโน

เจ้าอาวาสวัดกลางรามัญ

ประวัติพระอธิการเทียม

พระอธิการเทียม สุทธิมโน (ศรีจั่นเพชร) เกิดเมื่อวันที่ ๑๐ กันยายน พ.ศ. ๒๔๗๖ ปีระกาเป็นบุตรคนสุดท้องของ คุณแม่ ละม่อม ศรีจั่นเพชร เตี่ย ป้วยง้วน แซ่เฮง เรียนจบมัธยมปีที่ ๓ จาก โรงเรียน วัฒนศิลป์วิทยาลัย ทำงาน เป็นพนักงาน สำนักรักษาความสะอาด กทม. ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์เบญจมาภรณ์มงกุฎไทย (บ.ม.) และ เบญจมาภรณ์ช้างเผือก (บ.ช.) รวม ๒ ครั้ง เกษียณอายุราชการ ปี พ. ศ. ๒๕๓๖ อุปสมบทเป็นพระภิกษุ เมื่อวันที่ ๒๑ พฤษภาคม พ. ศ. ๒๕๓๘ ที่วัดโคก ตำบล พุทเลา อำเภอ บางปะหัน จังหวัด พระนครศรีอยุธยา เรียนปริยัติธรรม ได้นักธรรมเอก ได้รับการแต่งตั้งให้เป็น เลขารองเจ้าคณะอำเภอบางปะหัน ลาออกจากเลขารองเจ้าคณะอำเภอบางปะหัน และ ย้ายสังกัดมาอยู่ที่วัดช้างใหญ่ ตำบลวัดตูม อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ถูกส่งตัวมารักษาการแทนเจ้าอาวาสวัดกลางรามัญ เมื่อวันที่ ๒๘ กรกฎาคม พ. ศ. ๒๕๔๗ และเข้ารับการอบรมเป็นเจ้าอาวาส ที่วัดบรมวงศอิศวราราม วรวิหาร จึงได้รับการแต่งตั้งให้เป็นเจ้าอาวาสวัดกลางรามัญ เมื่อวันที่ ๑๖ มีนาคม พ. ศ. ๒๕๔๘

" ฉันใดก็ดี สัตว์ที่ตายจากโลกนี้ไปแล้ว

จะมาเกิดเป็นมนุษย์อีกนั้น มีเพียงเท่าดินที่ติดมือตถาคต

ส่วนสัตว์มนุษย์ที่ตายแล้วไปเกิดยังอบายทุคติภูมิมากมายเหมือนดังปฐพีฉันนั้น"

สวรรค์ - นรก

เมื่อสนุก กับการงาน เบิกบานอยู่
ของจงรู้ นั่นแหละ คือสวรรค์
เมื่อหงุดหงิด กับการงาน ในทันควัน
ขณะนั้น ไฟนรก เผาอกเรา

***เมื่อเราปล่อยตัวตามสบาย "ยถาสุขํ โข เม วิหรโต"
อกุศลธรรมย่อมเจริญยิ่ง กุศลธรรมย่อมเสื่อม
แต่เมื่อเราเริ่มตั้งตนเพื่อความลำบาก
"ทุกขาย ปน เม อัตตานํ ปทหโต"
อกุศลธรรมย่อมเสื่อมลง กุศลธรรมย่อมเจริญยิ่ง***

ต้นไม้ให้ ความร่มรื่น แก่ชีวิต
นกตัวนิด ให้เสียงเพลง แก่โลกหล้า
ดอกไม้น้อย ยังให้ความ ชื่นบานตา
แม้ต้นหญ้า ก็ยังให้ อ๊อคซิเจน
แล้วตัวเรา เกิดมา ในโลกนี้
ทำสิ่งดี อะไร ให้โลกเห็น
กินกามเกียรติ เท่านั้นหรือ ที่ทำเป็น
ไม่ดีเด่น กว่าบรรดา ต้นหญ้าเลย

นางวิสาขาสร้างวัดบุพพาราม

วันที่ ๕ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๔๙ คุณพ่อเล็ก แม่ชีประยูร ยุวนบุณย์ คุณเบญมาส สมบัติยานุชิต และคุณอรรถพร นุชนารถ พร้อมเครือญาติได้นำกฐินสามัคคีมาถวายพระสงฆ์ที่วัดกลางรามัญ ถึงแม้จะมากันไม่มากนัก แต่คุณยุ้ยหลานแม่ชีประยูรก็หาเงินเข้าวัดได้ ๒๓๒,๐๐๐ บาท ตั้งเจตนาไว้ว่า จะซ่อมแซมบูรณะสร้างโบสถ์ วิหารศาลาการเปรียญ กุฏิ ก็เลยนึกถึงนางวิสาขามิคารมาตาขึ้นมาได้ ว่านางวิสาขาได้สร้างวัดบุพพารามไว้ สมัยที่พระพุทธองค์ยังมีพระชนมายุอยู่มาเล่าให้ฟัง

เรื่องมีอยู่ว่านางวิสาขานั้นเป็นบุตรีของนางสุมะนาเทวีกับธนัญชัยเศรษฐีอยู่ในเมืองภัททิยะนคร แคว้นอังคะ อยู่ในเขตปกครองของพระเจ้าพิมพิสารพระราชาธิบดีแห่งรัฐมคธ เมื่อนางมีอายุ ๗ ปี พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้เสด็จจาริกไปถึงเมืองนั้น เมณฑกเศรษฐีผู้เป็นปู่ของเด็กหญิงวิสาขาทราบเรื่องเข้าก็บอกให้ดึกหญิงวิสาขา พาบริวาร ๕๐๐ไปเฝ้าพระพุทธเจ้า ซึ่งพระพุทธองค์ก็ทรงแสดงธรรมให้ฟัง เด็กหญิงวิสาขาพร้อมบริวารได้ฟังธรรมแล้ว ได้ดวงตาเห็นธรรมตั้งอยู่ในโสดาปัตติผล หมายความว่า เด็กหญิงวิสาขาได้บรรลุโสดาบุคคลอายุเพียง ๗ปีเท่านั้น

ในกาลครั้งนั้น พระเจ้าปเสนทิโกศลพระราชาธิบดีแห่งรัฐโกศล ทรงดำริว่า ในรัฐมคธมีเศรษฐีซึ่งมีโภคะมากและมีบุญมากถึง ๕ คน ส่วนในรัฐโกศลของพระองค์ไม่มีแม้แต่คนเดียวทรงน้อยพระทัย จึงเสด็จไปพบพระเจ้าพิมพิสาร ตรัสว่า “ หม่อมฉันมาด้วยประสงค์ว่า คนมีโภคะมากและมีบุญมากตั้ง ๕ คน อยู่ในแคว้นของพระองค์ หม่อมฉันจักพาเอาคนหนึ่งไป ขอพระองค์จงประทานคนหนึ่งใน ๕ คนนั้นแก่หม่อมฉันเถิด “

พระเจ้าพิมพิสารปรึกษากับพวกอำมาตย์ แล้วเรียกธนัญชัยเศรษฐีมาพบ แล้วตรัสว่า " พระเจ้าปเสนทิโศลมีพระประสงค์ จักพาเอาเศรษฐีผู้มีทรัพย์คนหนึ่งไป เธอจงไปกับพระองค์เถิด"

ธนัญชัยเศรษฐีกราบทูลว่า " เมื่อพระองค์ส่งไป ข้าพระองค์ก็จักไป พระเจ้าข้า"

ด้วยเหตุนี้ ธนัญชัยเศรษฐีจึงได้ย้ายถิ่นฐานไปอยู่ในรัฐโกศล โดยได้ขอพระราชทานจากพระเจ้า
ปเสนทิโกศล สร้างเมืองขึ้นใหม่ ชื่อว่าเมืองสาเกต อยู่ห่างจากเมืองสาวัตถี ประมาณ ๗ โยชน์

ในเมืองสาวัตถี มีบุตรชายของมิคารเศรษฐี ชื่อว่าปุณณวัฒนกุมาร เจริญวัยสมควรมีภรรยาได้แล้ว มารดาบิดาจึงกล่าวกับเขาว่า เจ้าจงเลือกเด็กหญิงคนหนึ่งที่เป็นที่ชอบใจของเจ้า ปุณณวัฒนกุมารกล่าวตอบว่า เมื่อได้หญิงสาวประกอบด้วยความงาม ๕ อย่างแล้ว จึงจะยอมแต่งงานด้วย ความงาม ๕ อย่าง คือ ๑. ผมงาม ๒. เนื้องาม หมายถึง ริมฝีปากสวย ๓. กระดูกงาม หมายถึง ฟันงาม ๔. ผิวงาม คงจะหมายถึง ผิวพม่า นัยตาแขก และ ๕.วัยงาม มารดาบิดา จึงเชิญพราหมณ์ ๘ คน ให้ช่วยหาเบญจกัลยาณี หญิงสาวผู้มีความงามดังกล่าวให้ พราหมณ์ไปพบนางวิสาขาเบญจกัลยาณี ที่เมืองสาเกต ขณะที่กำลังจะไปอาบน้ำพร้อมด้วยบริวาร ๕๐๐ คน และในขณะนั้นเองฝนก็ตกลงมา กุมารีผู้เป็นบริวารต่างก็รีบเดินเข้าสู่ศาลา ส่วนนางวิสาขาคงเดินตามปกติ เข้าไปในศาลาภายหลัง ผ้าและอาภรณ์เปียกโชก พวกพราหมณ์ได้เห็นความงามของนาง ๔ อย่างแล้ว ประสงค์จะเห็นฟันของนาง จึงกล่าวซึ่งกันและกันว่า

"ธิดาของพวกเราเป็นหญิงเฉื่อยชา" นางวิสาขาได้ยินแล้ว พูดกับพราหมณ์เหล่านั้นว่า

"พวกท่านว่าใครกัน" พราหมณ์จึงตอบว่า

"ว่าเธอนั่นแหละ" นางวิสาขาจึงถามต่อไปว่า

"เพราะเหตุไร ท่านจึงว่าฉัน" พวกพราหมณ์จึงตอบว่า

"หญิงบริวารของเธอต่างรีบเดินเข้าสู่ศาลา ไม่ให้ผ้าและเครื่องประดับเปียก ส่วนเธอไม่รีบเดินเข้าสู่ศาลา ปล่อยให้ผ้าและเครื่องอาภรณ์เปียก พวกเราจึงว่าเธอ" นางวิสาขาจึงตอบว่า

"ชนมี ๔ จำพวกเมื่อวิ่งย่อมไม่งาม ได้แก่ พระราชา ช้างมงคลของพระราชา บรรพชิต และสตรี เมื่อวิ่งย่อมไม่งาม" พวกพราหมณ์เห็นฟันงามในเวลาที่นางพูดจึงกล่าวว่า

"พวงมาลัยนี้สมควรแก่เธอเท่านั้น" แล้วก็คล้องให้เธอ นางวิสาขาจึงสอบถามได้ความว่า พวกพราหมณ์มาจากเมือง "สาวัตถี" พวงมาลัยนี้เป็นของตระกูลเศรษฐี ชื่อว่า"มิคารเศรษฐี" ให้มาแสวงหาหญิงเบญจกัลยาณี เพื่อแต่งงานกับบุตรชาย ชื่อว่า "ปุณณวัฒนกุมาร"

"ธนัญชัยเศรษฐี" บิดาของนางวิสาขา ทราบเรื่องแล้ว จึงส่งรถไปรับนางวิสาขากับกุมารีซึ่งเป็นบริวารของนางวิสาขา พร้อมด้วยพราหมณ์ ไปยังบ้านของธนัญชัยเศรษฐี ให้พักด้วย ๒ วันแล้วส่งตัวพราหมณ์ทั้ง ๘ กลับเมืองสาวัตถี

หลังจาก "มิคารเศรษฐี"ทราบเรื่องราวต่าง ๆ แล้ว เห็นว่านางวิสาขาเป็น "ทาริกา" ของตระกูลใหญ่ ควรที่จะนำนางมาเป็นสะใภ้โดยเร็วที่สุด จึงได้เข้า

เฝ้ากราบทูล "พระเจ้าปเสนทิโกศล" ให้ทรงทราบ และทูลขออนุญาต จะไปสู่ขอนางวิสาขามาเป็นสะใภ้ดังกล่าว

"พระเจ้าปเสนทิโกศล" ทรงดำริว่า "ธนัญชัยเศรษฐี"นั้น เรานำมาจากสำนักของ "พระเจ้าพิมพิสาร" แล้วให้ไปอยู่ที่เมืองสาเกต ทรงดำริว่า เราควรจะยกย่องแก่ตระกูลนั้น จึงรับสั่งว่า

"แม้เราก็จะไปด้วย"

"ธนัญชัยเศรษฐี" ให้เรียกช่างทองมาแล้วกล่าวว่า

"พวกท่านจงทำเครื่องประดับชื่อว่า "มหาลดาประสาธน์"ให้แก่ธิดาเรา เครื่องประดับดังกล่าวต้องทำด้วยทองคำ เงิน แก้วมณี แก้วมุกดา แก้วประพาฬ และเพชรเป็นต้น เครื่องประดับดังกล่าว ต้องทำถึง ๔ เดือนจึงแล้วเสร็จมีค่า ๙ โกฏิ ค่ากำเหน็จ ๑ แสน

"ธนัญชัยเศรษฐี" คิดว่าธิดาของเราจักไปพรุ่งนี้แล้ว จึงเรียกนางวิสาขาเข้าไปนั่งในห้องแล้วให้โอวาท ๑๐ ข้อว่า ธรรมดาหญิงไปอยู่ในสกุลของสามี ไฟในอย่านำออก ไฟนอกอย่านำเข้า พึงให้แก่คนที่พึงให้เท่านั้น ไม่พึงให้แก่คนที่ไม่ให้ พึงให้แก่คนทั้งที่ให้ ทั้งที่ไม่ให้ พึงนั่งให้เป็นสุข พึงบริโภคให้เป็นสุข พึงนอนให้เป็นสุข พึงบำเรอไฟ และพึงนอบน้อมเทวดาภายใน

"มิคารเศรษฐี"นั้น มีศรัทธาในพวก "อเจลก" สมณะเปลือย เมื่อจัดงานพิธีอาวาหมงคลของบุตร หาได้คำนึงถึงพระตถาคตไม่ แม้ว่าพระองค์จะประทับอยู่ ณ วัดเชตวัน ใกล้ ๆ นั่นเองก็ตาม

วันหนึ่งให้คนหุงข้าวปายาสบรรจุภาชนะใหม่หลายร้อยสำรับ ให้นิมนต์พวก"อเจลก" ๕๐๐ คน เชิญเข้าไปนั่งในเรือนแล้ว จึงส่งข่าวให้นางวิสาขาว่า "สะใภ้ของฉันจงมาไหว้พระอรหันต์ทั้งหลาย" นางวิสาขาเป็นพระโสดาบัน

บุคคลแล้ว เมื่อได้ยินคำว่า อรหันต์ ก็ร่าเริงยินดี จึงเข้าไปสู่ที่บริโภคของ อเจลก เหล่านั้น แลดู อเจลก เหล่านั้นแล้ว ก็คิดว่า "ผู้เว้นจาก หิริ โอตัปปะ เห็นปานนี้ย่อมชื่อว่า อรหันต์ ไม่ได้" จึงไปที่อยู่ของตนตามเดิม

พวก อเจลก เห็นอาการของนางวิสาขานั้นแล้ว จึงติเตียนว่า "คหบดี ท่านหาหญิงอื่นไม่ได้แล้วหรือ จึงให้ สาวิกา ของพระสมณโคดมเข้ามาในที่นี้ จงขับไล่นางออกไปจากเรือนนี้โดยเร็ว

"แต่ มิคารเศรษฐี คิดว่า เราไม่อาจขับไล่นางไปด้วยเหตุเพียงถ้อยคำของท่านเหล่านี้เท่านั้น

วันหนึ่งมีพระเถระกำลังเที่ยวบิณฑบาตได้เข้าไปสู่เรือนหลังนั้น "มิคารเศรษฐี" แม้เห็นพระเถระก็แกล้งทำเป็นไม่เห็น ก้มหน้าบริโภคอยู่ ส่วนนางวิสาขากำลังยืนพัดให้ "มิคารเศรษฐี" พ่อของสามีอยู่ เห็นพระเถระรูปนั้นแล้ว จึงเลี่ยงออกไปยืนกล่าวกับพระเถระว่า "นิมนต์ท่านไปข้างหน้าเถิด เจ้าข้า คุณพ่อผัวของดิฉันกำลังบริโภคของเก่า" มิคารเศรษฐี ได้ยินแล้ว ไม่พอใจจึงกล่าวว่า

"จงนำข้าวปายาสนี้ไปเสีย จงขับไล่นางนั่นออกจากเรือนนี้ นางทำให้เราได้ชื่อว่าเคี้ยวกินของไม่สะอาด ในกาลมงคลเช่นนี้" นางวิสาขา กล่าวกับ มิคารเศรษฐี ว่า

"คุณพ่อ ในเวลาจะมาที่นี่ คุณพ่อของดิฉัน ได้เรียก กฎุมพี ๘ คนมาสั่งว่า ถ้าโทษเกิดขึ้นแก่ธิดาของเรา พวกท่านพึงชำระ คุณพ่อจงให้เรียกท่านเหล่านั้นมาให้ชำระโทษของดิฉัน" มิคารเศรษฐี จึงให้เรียก กฎุมพี ทั้ง ๘ คน มาแล้วกล่าวโทษ นางวิสาขา ชี้แจงว่า

"การที่นางกล่าวว่าพ่อผัวของดิฉันกำลังบริโภคของเก่า หมายความว่า พ่อผัวของเรา ไม่ทำบุญในอัตภาพนี้ บริโภคแต่บุญเก่าเท่านั้น โทษอะไรจะมีแก่ดิฉันเพราะเหตุนี้เล่า" กฎุมพีกล่าวว่า

"โทษในเหตุนี้มิได้มี นางวิสาขากล่าวชอบแล้ว เหตุใดท่านจึงโกรธ" มิคารเศรษฐีกล่าวว่า

"โทษอันนี้เป็นอันพ้นไปก่อน แต่บิดาของนางวิสาขานี้ ในเวลามาที่นี่ได้ให้โอวาท ๑๐ ข้อซึ่งลี้ลับปิดบังเราไม่ทราบเนื้อความแห่งโอวาทนั้นนางจงบอกเนื้อความนั้นแก่เรา "นางวิสาขาชี้แจงว่า" "คำว่า ไฟในอย่านำออก หมายความว่า นางเห็นโทษของแม่ผัวพ่อผัวและสามีแล้ว นางอย่าได้นำเรื่องไปกล่าวภายนอก" "คำว่า ไฟนอกอย่านำเข้า หมายความว่า คนภายนอกพูดถึงโทษของแม่ผัวพ่อผัวและสามี อย่านำมาพูดในครอบครัว" "คำว่า ควรให้แก่คนที่ให้เท่านั้น หมายความว่า ควรให้แก่ที่ยืมไป ส่งคืนเท่านั้น" "คำว่า ไม่ควรให้แก่คนที่ไม่ให้ หมายความว่า ไม่ควรให้ แก่คนที่ยืมไปแล้วไม่ส่งคืน" "คำว่า ควรให้แก่คนทั้งที่ให้ทั้งที่ไม่ให้หมายความว่าเมื่อญาติและมิตรยากจนมาถึงแล้ว อาจจะมีใช้คืนหรือไม่ก็ตาม ควรให้แก่ญาติมิตรเหล่านั้น" "คำว่าพึงนั่งให้เป็นสุข หมายความว่า ให้แม่ผัวพ่อผัวและสามีนั่งก่อน แล้วตนเองนั่งทีหลัง" "คำว่าพึงบริโภคให้เป็นสุขหมายความว่า ให้แม่ผัวพ่อผัวและสามีบริโภคก่อน แล้วตนเองบริโภคภายหลัง" "คำว่า พึงนอนให้เป็นสุข หมายความว่าให้แม่ผัวพ่อผัวและสามีนอนก่อน แล้วตนเองนอนทีหลัง" "คำว่าพึงบำเรอไฟ หมายความว่า ให้เห็นแม่ผัวพ่อผัวและสามี เสมือนไฟหรือพญานาค ที่ตนพึงบำเรอ" "คำว่า พึงนอบน้อมเทวดาภายใน หมายความว่าให้เห็นแม่ผัวพ่อผัว

และสามีเสมือนเทวดาที่ตนพึงนอบน้อม”มิคารเศรษฐีได้ยินแล้วนั่งก้มหน้านางวิสาขาจึงกล่าวต่อไปว่า

“คุณพ่อ การที่ดิฉันจะไปตามคำของคุณพ่อ โดยไม่ชี้แจงก่อน ไม่สมควรเลย บัดนี้ไม่มีโทษแล้ว ดิฉันควรไปได้” มิคารเศรษฐี กล่าวว่า

“ฉันไม่รู้ ฉันพูดไปแล้ว ยกโทษให้ฉันเถิด” นางวิสาขา กล่าวว่า

“คุณพ่อ ดิฉันเป็นธิดาของตระกูลที่เลื่อมใสในพระพุทธศาสนา พวกดิฉัน เว้นพระภิกษุสงฆ์แล้ว เป็นอยู่ไม่ได้ หากดิฉันได้บำรุงพระภิกษุสงฆ์ตามความพอใจของดิฉัน ดิฉันจึงจะอยู่” มิคาร-เศรษฐี จึงกล่าวอนุญาตว่า

“เจ้าจงบำรุงพวกสมณะของเจ้า ตามความพอใจเถิด”

เป็นอันว่า มิคารเศรษฐียอมให้นางวิสาขาจัดพิธีทางพุทธศาสนาได้ อยู่มาวันหนึ่งนางวิสาขาได้ให้คนไปนิมนต์ พระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วเชิญให้เสด็จไปสู่นิเวศน์ ในวันรุ่งขึ้น ในวันนั้น มิคาร-เศรษฐี มิได้เข้าเฝ้าพระพุทธองค์ แต่ไปนั่งอยู่นอกม่าน ในวันนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ทรงแสดง อนุปุพพกถาทรงประกาศ ทานกถา ศีลกถา สัคคกถา (เรื่องสวรรค์) โทษของกาม และอานิสงส์ของการออกจากกาม (ดูอนุปุพพีกถาตอนท้ายเล่ม) แล้วทรงประกาศ อริยสัจ ๔ มิคารเศรษฐีได้ดวงตาเห็นธรรมตั้งอยู่ในโสดาปัตติผล มิคารเศรษฐียกชายม่านขึ้น แล้วประกาศตั้งนางวิสาขาไว้ในตำแหน่งมารดา โดยกล่าวว่า

“เจ้าจงเป็นมารดาของฉันตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไป” นางวิสาขาจึงได้ชื่อว่า “มิคารมาตา” มิคารเศรษฐีก้มลงกราบแทบพระบาทของพระผู้มีพระภาคเจ้าแล้วกล่าวว่า

"ข้าพระองค์รู้ทั่วถึงทานที่บุคคลให้แล้ว ในเขตที่บุคคลให้แล้วมีผลมากในวันนี้ หญิงสะใภ้คนดีของข้าพระองค์มาสู่เรือน เพื่อประโยชน์แก่ข้าพระองค์หนอ"

ความสงบสุข ความร่มเย็นแผ่เข้าสู่คฤหาสน์ของมิคารเศรษฐี ด้วยบารมีธรรมของนางวิสาขาอยู่มาวันหนึ่งในวันมหรสพ นางวิสาขาแต่งเครื่อง มหาลดาประสาธน์ ไปวิหารกับมหาชน เมื่อขณะที่กำลังเดินไปนั้น นางคิดว่า การที่เราสวมเครื่องประดับมีค่ามากไปสู่วิหารนั้นไม่สมควรเลย จึงเปลื้องเครื่องประดับออกห่อไว้ แล้วได้ส่งให้ในมือหญิงคนใช้ แล้วจึงเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้าพระบรมศาสดาเพื่อสดับพระธรรม เมื่อสดับพระธรรมแล้ว นางก็ถวายบังคมพระบรมศาสดาแล้วลุกออกจากอาสนะหลีกไป ฝ่ายหญิงคนใช้ของนางลืมเครื่องประดับนั้นไว้ เมื่อบริษัทผู้ฟังธรรมหลีกไปหมดแล้ว พระอานนท์มาพบก็เก็บแล้วแขวนไว้ที่ข้างบันได

ฝ่ายนางวิสาขาเมื่อออกไปจากวิหารแล้ว ได้พูดกับคนใช้ว่า

"จงเอาเครื่องประดับมา ฉันจะแต่ง" หญิงคนใช้นั้นรู้ว่า ตนลืมห่อเครื่องประดับนั้นไว้ในวิหาร จึงตอบว่า

"ดิฉันลืมเจ้าแม่" (ถ้าเป็นปุถุชนคนธรรมดานะโยม อะไรมันจะเกิดขึ้น! แต่นี่นางวิสาขาได้บรรลุโสดาปัตติผลแล้ว) นางจึงกล่าวว่า

ถ้ากระนั้น จงไปเอามา แต่ถ้าพระผู้เป็นเจ้า อานนท์เถระ ยกเก็บเอาไว้ในที่อื่น เจ้าอย่าเอามา ฉันบริจาคเครื่องประดับนั้น ถวายพระผู้เป็นเจ้านั้นแล" เป็นอันว่า หญิงคนใช้ไปสู่พระวิหารแล้วเห็นห่อเครื่องประดับถูกย้ายที่ไปแล้ว จึงไม่ได้เอาคืนมา นางวิสาขาจึงสั่งให้ช่างทองมา แล้วไปตีราคา พวกช่างทอง

เหล่านั้นตอบว่า เครื่องประดับมีราคา ๙ โกฏิ ส่วนค่ากำเหน็จมีราคา ๑ แสน นางวิสาขาจึงนำเครื่องประดับนั้นไว้บนยาน แล้วกล่าวว่า

"ถ้ากระนั้น พวกท่านจงขายเครื่องประดับนี้" แต่ไม่มีใครจะอาจให้ทรัพย์จำนวนเท่านั้นซื้อไว้ได้ นางวิสาขาจึงรับซื้อไว้เสียเอง โดยให้ขนทรัพย์ ๙ โกฏิ ๑ แสน ขึ้นใส่เกวียนนำไปสู่พระวิหารถวายบังคมพระบรมศาสดาแล้วกราบทูลเรื่องราวให้ทรงทราบ พระบรมศาสดาจึงตรัสว่า

"เธอควรจะทำที่อยู่เพื่อสงฆ์ ใกล้ประตูด้านทิศตะวันตกเถิด วิสาขา" นางวิสาขาจึงนำเอาทรัพย์ ๙ โกฏิ ซื้อเฉพาะที่ดินสร้างวัดบุพพาราม สร้างวิหาร ๙ โกฏิ สร้างวัดอยู่ ๙ เดือน จึงแล้วเสร็จ แล้วจึงจัดงานฉลองวัด ๙ โกฏิ รวมทั้งหมด ๒๗ โกฏิ

คุณโยมหวง (เบญจมาส) สมบัติยานุชิต พระวิระ ปุญญาคโม แม่ชีประยูร คุณพ่อเล็ก ยุวนบุณย์ คุณอรรถพร นุชนารถ คุณนันทวัน สมบัติยานุชิต และคุณ คนัย สมบัติยานุชิต ได้ทราบซึ้งในพระดำรัสแห่งพระบรมศาสดา พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่ทรงตรัสแก่นางวิสาขาที่

"เธอควรจะทำที่อยู่เพื่อสงฆ์ ใกล้ประตูด้านทิศตะวันตกเถิด วิสาขา" จึงเกิดศรัทธาปสาทสละทรัพย์ปูกระเบื้องรอบ ๆ ลานโบสถ์ ทำซุ้มสีมา ทำกระจกหน้าต่างโบสถ์ และ กุฏิที่อยู่ที่อาศัยของพระภิกษุ

ในการครั้งนี้ขอให้ท่านทั้งหลาย จงอยู่อย่างร่มเย็นเป็นสุขในร่มโพธิ์ร่มไทรแห่งพระพุทธศาสนา ให้เข้าถึง สันติสุข วิมุตติสุข และนิพพานสุข ในอนาคตกาลเทอญ

เจริญพร
พระอธิการเทียม สุทธิมโน
เจ้าอาวาสวัดกลางรามัญ

อนุปุพพีกถา

อนุปุพพีกถา คือ เทศนาที่ทรงแสดงไปโดยลำดับเพื่อฟอกอัธยาศัยของเวไนยสัตว์ให้หมดจดเป็นขั้น ๆ มี ๕ กถา คือ ทานกถา กล่าวถึงทาน ศีลกถา กล่าวถึงศีล สัคคกถา กล่าวถึงสวรรค์ กามาทีนวกถา กล่าวถึงโทษของกาม เนกขัมมนิสังสกถา กล่าวถึงอานิสงส์แห่งการออกจากกาม เป็นพระธรรมเทศนาที่พระบรมศาสดาทรงแสดงในคราวที่ผู้ฟังมีอุปนิสัยสามารถจะบรรลุธรรมพิเศษก่อนแต่ทรงแสดงอริยสัจมีอรรถาธิบายว่า

ยอกร ศิโรราบ　　กราบคุณพระ รัตนตรัย
สามองค์ คือหลักชัย　　อันยิ่งใหญ่ แห่งสากล
ยึดถือ เป็นที่พึ่ง　　เพียงหนึ่งใน ดวงกมล
ขอ อา- นุภาพดล　　บันดาลให้ สมประสงค์
จะร้อย กรองกาพย์กลอน　　เผยคำสอน พุทธองค์
ทั้งเหตุ ทั้งผลจง　　แจ้ง กระจ่างตา
ขอกล่าว โดยสรุป　　อนุปุพ- พีกถา
พระบรม ศาสดา　　เทศนา โปรดเวไนย
อบรม บ่มอินทรีย์　　ให้ทวี ยิ่งขึ้นไป
ฟอกจิต สะอาดใส　　เพื่อจะได้ บรรลุธรรม
ห้าเรื่อง ท่านกำหนด　　แต่ละบท ควรจดจำ
หวังสุข เร่งรีบทำ　　บุญจะนำ ความสุขมา
สุขสบาย ในชาตินี้　　ยิ่งทวี ในชาติหน้า
เมื่อมี อินทรีย์กล้า　　ย่อมก้าวหน้า ถึงนิพพาน

*****

ในเบื้องต้นทรงแสดงประโยชน์แห่งการให้ คือ ทานกถา เพื่อละความเห็นแก่ตัวและความตระหนี่ มีใจเผื่อแผ่สงเคราะห์ผู้อื่นด้วยกำลังทรัพย์ของตนเอง

เริ่มต้น เรื่องที่หนึ่ง	ท่านกล่าวถึง เรื่องให้ทาน
จงใช้ ปัญญาญาณ	พิจารณาให้ เป็นเหตุผล
เชื่อมั่น ว่าทานนี้	ความดี อย่างสากล
ทั่วโลก ทุกแห่งหน	ไม่มีคน รังเกียจทาน
เกิดมา เป็นผู้ให้	หน้าสดใส ใจเบิกบาน
เกิดมา เป็นขอทาน	หน้าหยาบกร้าน ร้าวรานใจ
ให้ทาน คนยกย่อง	ชื่อเสียงก้อง ขจรไกล
ปรารภ ทำอะไร	คนเต็มใจ รับใช้งาน
ทะทัง มิตตะตา	คันถะติ คำพระขาน
ใครเป็น ผู้ให้ทาน	ทุกถิ่นฐาน มิตรมากมี
ชาตินี้ พอมีให้	จงฝึกใจ ให้ยินดี
สร้างทาน บารมี	เป็นที่พึ่ง ทุกชาติไป
มีทาน เป็นต้นทุน	ย่อมได้บุญ เป็นกำไร
ชาตินี้ หรือชาติไหน	ย่อมมีให้ ไม่ขาดแคลน
คนสัตว์ และพฤกษา	ทั้งผักหญ้า ทั่วดินแดน
เทพไท้ ในเมืองแมน	ต่างชอบใจ ผู้ให้ทาน
ต้นไม้ เราให้น้ำ	ย่อมงอกงาม ตลอดกาล
เติบโต แตกกิ่งก้าน	บอกอาการ ว่าชอบใจ
ไม้ใบ ให้ร่มเงา	ยามร้อนเข้า พักอาศัย

นกกา ทั้งน้อยใหญ่ ได้อาศัย ทำรังนอน
ไม้ดอก ต่างออกช่อ แตกกิ่งกอ ช่อสลอน
ผึ้งภู่ บินวู่ว่อน เคล้าเกษร สำราญใจ
ไม้ผล ก็ผลิผล ทั้งสัตว์คน พึ่งอาศัย
เก็บกิน ผลน้อยใหญ่ ต่างก็ได้ สุขทั่วกัน
คนสัตว์ และต้นไม้ ล้วนชอบให้ กันทั้งนั้น
แม้เทพ บนสวรรค์ ก็พากัน โมทนา
ให้ทาน ดีจริงจริง แม้เสือสิงห์ อยู่ในป่า
ดุร้าย ตามไล่ล่า สัตว์อื่นมา เป็นอาหาร
ฝึกมัน ให้เชื่องได้ หายดุร้าย เพราะให้ทาน
เรื่องนี้ มีหลักฐาน เป็นพยาน เห็นกันอยู่
ให้ทาน กับขอทาน สองสถาน วิจารณ์ดู
อย่างไหน คนเชิดชู อยากให้อยู่ ร่วมสังคม
ให้ทาน สำราญจิต ทั่วทุกทิศ คนนิยม
ขอทาน ทุกข์ระทม ทุกสังคม เอือมระอา
ดูอย่าง ตาชูชก เป็นยาจก โลกนินทา
ผู้คน เขาก่นด่า ตลอดมา นับนานปี
จะเลือก เป็นทายก หรือยาจก คิดให้ดี
ถ้าอยาก มีศักดิ์ศรี อย่าตระหนี่ เรื่องให้ทาน
ตราบใด ชีวิตยัง ขอตั้งจิต อธิษฐาน
จงมี ของให้ทาน ตลอดกาล จวบชีวาย
ดวงจิต จะผ่องแผ้ว ให้ทานแล้ว อย่าเสียดาย

ขอสัตว์ โลกทั้งหลาย จงสมหมาย ตามต้องการ
คิดดู ให้ดีดี ถ้าโลกนี้ ไม่มีทาน
พ่อแม่ กับลูกหลาน จะรักกัน ด้วยเหตุใด
เชื่อได้ อย่างมั่นคง อย่างุนงง อย่าสงสัย
สังคม ร่มเย็นได้ เพราะการให้ ทานแน่นอน
ทานมี อานิสงส์ มากมายตรง คำพระสอน
เชิญชวน มวลนิกร ปฏิบัติ ตามศรัทธา

คำว่า" ทาน" มีสองความหมาย หมายถึงสิ่งของที่ให้ทาน คือ ปัจจัย ๔ ๑ จีวร เครื่องนุ่งห่ม ๒ อาหารบิณฑบาตร ๓ บ้านเรือนที่อยู่อาศัย และ ๔ ยารักษาโรค เป็นต้น พระพุทธ-องค์ ทรงตรัสพุทธภาษิตไว้ว่า

อันนะโท พละโท โหติ วัตถะโท โหติ วัณณะโท
ยานะโท สุขะโท โหติ ทีปะโท โหติ จักขุโท

ผู้ให้ข้าว ชื่อว่าผู้ให้กำลัง ผู้ให้ผ้า ชื่อว่าให้ผิวพรรณ ผู้ให้ยาน ชื่อว่าให้ความสุข ผู้ให้ประทีป ชื่อว่าให้จักษุ

ให้ข้าวหรือ คือให้ กำลังหลัก เห็นประจักษ์ เป็นเลิศ ประเสริฐศรี
ให้เสื้อผ้า ห่มคลุม หุ้มอินทรีย์ คือให้สี ผิวพรรณ อันวิไล
ผู้ให้ยา มาไป คือให้สุข บรรเทาทุกข์ ข้ามเขิน เนินไสล
ให้ประทีป สว่าง กระจ่างไฟ ชื่อว่าให้ ดวงตา ไม่ราคี

ยังทรงตรัสอีกบทหนึ่ง ใน สังยุตตนิกาย สคาทวรรค ว่า

โส จะ สัพพะทะโท โหติ โย ทะทาติ อุปัสสะยัง
อะมะตันโท จะ โส โหติ โย ธัมมะมะนุสสาสต

ผู้ใดให้ที่พักอาศัย ผู้นั้นชื่อว่าให้สิ่งทั้งปวง ผู้ใดพร่ำสอนธรรม ผู้นั้นชื่อว่าให้อมฤต

ผู้ให้ที่ พักพา อยู่อาศัย ชื่อว่าให้ ความสุข ทุกสถาน
ทั้งกำลัง ผิวพรรณ อันสะคราญ ปัญญาญาณ โชติช่วง ทั้งดวงตา
ผู้ให้ธรรม เปรียบได้ ให้ชีวิต มฤต จีรัง อย่ากังขา
ถึงแตกดับ เพียงกาย วายชีวา แต่ธรรมา อยู่แทน ไม่แคลนคลอน

"ทาน" ที่เป็นกิริยา ศัพท์แปลว่า "ให้" หมายถึงกิริยาอาการที่ให้ เช่น ให้ความสงเคราะห์ อนุเคราะห์ผู้ยากไร้ ใส่บาตรพระ ถวายสังฆทาน เป็นต้น

"ทาน" ที่เป็นนาม ศัพท์แปลว่า "สิ่งของที่ให้" เช่น เงินที่บริจาคสงเคราะห์เด็กอนาถา เด็กกำพร้า อนุเคราะห์คนเฒ่าคนแก่ ข้าวที่ใส่บาตร ถังสังฆทาน เป็นต้น

"ทาน" จำแนกออกเป็น ๒ คือ อามิสทาน และ ธรรมทาน

อามิสทาน มี ๒ คือ ปาฏิปุคคะลิกทาน และ สังฆทาน

ธรรมทาน การให้ธรรมเป็นทาน เมื่อเข้าถึงธรรมทานแล้วย่อมให้อภัยทานด้วย โดยสรุปแล้วมีอยู่ ๓ คือ อามิสทาน ธรรมทาน และ อภัยทาน

ทาน คือการให้ หรือการแบ่งปัน ทานเป็นสิ่งสำคัญมาก เป็นต้นเค้าแห่งธรรมทั้งปวง ถ้าไม่มีธรรมข้อนี้เสียแล้ว ธรรมข้ออื่นทั้งหลายก็ไม่สามารถจะเกิดขึ้นได้ หรือจะนำธรรมข้ออื่นมาแทนทานข้อนี้ ก็ไม่สามารถจะแทนกันได้ ทานจึงเป็นต้นเค้า ต้นมูลของธรรมทั้งปวง ทาน คือการให้ จึงพอจะจำแนกออกเป็น ๓ ประเภท ดังนี้

๑) ให้ทานเพื่อทำบุญ เช่นการทอดกฐิน ทอดผ้าป่า ใส่บาตรพระ ทำบุญบ้าน เป็นต้น เรียกว่า ทำเพื่อเอาบุญ ทำเพื่อละความตระหนี่ ทำเพื่อละตันหา หรือ ละความโลภอกุศลธรรมทั้งปวง

๒) ให้เพื่อทำคุณ เช่นการให้รางวัล ให้ของขวัญ ให้ของปลอบใจ ให้เสื้อผ้า ให้อาหาร ให้สิ่งของเครื่องใช้ เป็นต้น เรียกว่าให้เพื่อทำคุณ ให้เพื่อผูกไมตรีจิต เรามีไมตรีจิต เขาก็มีมิตรใจ เราให้เขา เขาก็คงให้เราบ้าง หวังพึ่งพาอาศัยกันและกันในวันข้างหน้า ผูกมิตรผูกไมตรีกันไว้ อย่างนี้เรียกว่า ให้ทานเพื่อหวังผลในภายหน้า ซึ่งผิดกับธรรมข้อที่ ๑ ให้ทานเพื่อละกิเลส ข้อ ๒ ให้เพราะหวังผลตอบแทน ผิดกันที่ไหน ? ผิดกันที่เจตนา

๓) ให้เพื่อสนองคุณ บิดามารดา เป็นผู้มีพระคุณต่อบุตร ท่านเลี้ยงดูเรามาตั้งแต่เล็กจนเติบโต นับตั้งแต่ปฏิสนธิวิญญาณจิตลงสู่ในครรภ์ของท่าน ท่านสู้ทนุถนอมอุปถัมภ์ค้ำชูเรามา มดไม่ให้ไต่ ไรไม่ให้ตอม ท่านยอมทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อลูก

เรามีพ่อ มีแม่ มีแต่รัก	ท่านฟูมฟัก รักเรา เฝ้าถนอม
เหลือบริ้นยุง เรือดไร มิได้ตอม	ทุกข์ก็ยอม ทนทุกข์ ทุกประการ
มันเป็นบุญ วาสนา เรามาเกิด	เป็นสัตว์เลิศ กว่าสัตว์ เดรัจฉาน
มีปัญญา มีสติ ดำริการ	รู้คิดอ่าน ชั่วดี มีศีลธรรม
เราได้พึ่ง พ่อแม่ มาแต่ต้น	จึงผ่านพ้น เภทภัย ไม่ถลำ
พระคุณท่าน ทั้งหมด จงจดจำ	แล้วคิดทำ ตอบแทน จึงแสนดี
เราเติบใหญ่ สองท่าน สังขารแย่	ร่างกายแก่ อ่อนล้า เราอย่าหนี
อยู่กับท่าน เลี้ยงดู ให้อยู่ดี	ยามท่านมี ไข้ป่วย ช่วยเยียวยา

ท่านมีงาน ช่วยงาน ของท่านบ้าง อย่าปล่อยวาง เมินเฉย เสียเลยหนา
นึกถึงท่าน เคยเฝ้า เลี้ยงเรามา มากยิ่งกว่า ใครใคร ในสังคม
อีกชื่อเสียง สกุลวงศ์ ดำรงได้ อย่าทำให้ เสียชื่อ ลือขรม
รักพ่อแม่ รักวงศ์ จงปรารมภ์ ให้สังคม ยอมรับ นับถือเรา

ทรัพย์สินม – รดก ท่านยกให้ อย่านำไป ใช้ผิด ด้วยจิตเขลา
เก็บไว้เป็น ต้นทุน อุดหนุนเรา กินใช้เอา แต่ผล ต้นทุนคง
ยามเมื่อท่าน ลาลับ ดับสังขาร ทำบุญทาน แผ่ผล กุศลส่ง
เป็นหนี้ท่าน ใช้หนี้ อย่างนี้ตรง จุดประสงค์ โอวาท พระศาสดา

นอกจากพ่อแม่แล้ว เรายังมีผู้มีพระคุณอีก คือ ครูบาอาจารย์ ล้วนเป็นผู้มีพระคุณทั้งนั้นท่านเป็นผู้มีพระคุณของเราไม่น้อยไปกว่าพ่อแม่ของเราเหมือนกัน ให้ความรู้ ให้ความรักในศิษย์ด้วยใจบริสุทธิ์ ดังมีคำกลอนของท่านบัณฑิตว่า

สักวา คำว่าครู รู้กันทั่ว ดีหรือชั่ว รักศิษย์ ไม่คิดหมอง
ดังน้ำฝน ล้นบึง ท่วมถึงคลอง ยังเป็นรอง น้ำใส น้ำใจท่าน
ครูคือผู้ ยกระดับ วิญญาณมนุษย์ ให้สูงสุด กว่าสัตว์ เดรัจฉาน
ปลุกสำนึก สั่งสม อุดมการณ์ มีดวงมาลย์ เพื่อศิษย์ตน ใช่ตนเอง

ฯลฯ

ขอเคารพ ร่ำเรียน เพียรขวนขวาย จะว่านอน สอนง่าย ไม่เหหัน
เพราะคุณครู ให้แสงสว่าง ทางชีวัน ศิษย์หมายมั่น กตัญญู บูชาคุณ

นอกจากพระคุณของพ่อแม่ ครูบาอาจารย์แล้ว ที่จะลืมไม่ได้และมีพระคุณสูงสุดนั่นก็คือ พระมหากษัตริย์ของไทย พระประมุขของชาติทั้งสองพระองค์ พระบิดามารดาของชาติ รวมถึงพระพุทธคุณ พระธรรมคุณ และ

พระสังฆคุณด้วย เป็นเรื่องที่เราควรระลึกถึงความกตัญญูรู้แทนพระคุณท่าน นี้เรียกว่า การให้เพื่อสนองคุณ ในข้อที่ ๓ สมดังธรรมภาษิต ว่า

ภูมิ เว สัปปุริสานัง กะตัญญู กะตะ เวทิตา
รู้จัก ปุพการี ทำความดี ตอบแทนท่าน
ธรรมนี้ เป็นพื้นฐาน ของคนดี ศรีแผ่นดิน
อภิตถะเรถะ กัลยาเณ ปาปา จิตตัง นิวาระเย
ทันธัง หิ กะระโต ปุญญัง ปาปัสสมิง ระมะตี มะโน ติ

*****

บุคคลพึงรีบขวนขวายในความดี พึงห้ามจิตเสียจากความชั่ว เพราะว่า เมื่อบุคคลทำความดีช้าอยู่ จิตจะยินดีในความชั่ว

จูเพกสาฎก

อภิตฺถเรถ กัลยาเณ ปาปา จิตฺตํ นิวารเย

ทนฺธํ หิ กรโต ปุญฺญํ ปาปสฺสมึ รมตี มโน ติ

....

บุคคลพึงรีบขวนขวายในความดี พึงห้ามจิตเสียจากความชั่ว เพราะว่าเมื่อบุคคลทำความดีช้าอยู่จิตจะยินดีในความชั่ว

ณ เมืองพาราณาสี ของพระเจ้าปเสนทิโกศล ยังมีกระทาชายนายหนึ่งมีนามว่า จูเพกสาฎก มีภรรยาอยู่คนหนึ่ง ชาวบ้านเรียกว่า นางพราหมณี ทั้ง ๒ คน เกิดในวรรณพราหมณ์ แต่เป็นคนยากไร้ยากจนมาก ไม่มีสมบัติติดตัวเลย ทั้ง ๒ คน มีผ้า สาฎก ใช้ร่วมกันเพียงผืนเดียว เวลาจะไปทำงานนอกบ้านก็ต้องผลัดกันไป คนรวยก็รวยเสียเหลือล้น คนจนก็จนเสียจริง ๆ อะไรหนอที่จำแนกคนรวยและคนจนให้มีฐานะต่างกันราวฟ้ากับดินเช่นนี้ กมฺมุนา วตฺตีโลโก สัตว์โลกทั้งหลายเป็นไปตามกรรม กรรมนั่นแหละย่อมจำแนกสัตว์โลกให้รวยบ้างให้จนบ้างไปตามกรรม ชาติก่อนเราไม่ได้ให้ทาน ชาตินี้เราจึงยากจน บางวันก็มีกิน บางวันก็ไม่มีกิน

อยู่มาวันหนึ่ง ทั้ง ๒ คน ได้ทราบข่าวว่า พระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า จะแสดงพระธรรมีกถา ที่พระวิหาร ทั้ง ๒ คน เกิดศรัทธาใคร่จะฟังธรรม จึงปรึกษาหารือกัน และในที่สุดก็ตกลงกันได้ว่า เวลากลางวัน ให้นางพราหมณีไปฟังธรรมก่อน ส่วนเวลากลางคืนให้พ่อพราหมณ์ไปฟังธรรม

เช้าวันนั้น แม่พราหมณีก็เดินทางไปฟังธรรมที่พระวิหาร พอเวลาเย็นกลับมาถึงบ้านก็เล่าให้พราหมณ์ผู้สามีฟังว่า พระพุทธองค์ทรงแสดงธรรมซาบซึ้งไพเราะมาก ไพเราะในเบื้องต้น ไพเราะในเบื้องกลาง และไพเราะในเบื้องปลาย

ทำให้พ่อพราหมณ์เกิดความใคร่อยากฟังธรรมมากยิ่งขึ้นรีบกลึกุจอแต่งตัวออกจากบ้านทันที มาถึงพระวิหารก็พลบค่ำพอดี เขาเข้าไปนั่งในที่อันควรด้านหนึ่ง และแล้วเขาก็ได้ฟังธรรมสมใจ คืนนั้นพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมเรื่อง อนุปุพพีกถา ว่า ทานมีอานิสงส์มาก ยิ่งทำก็ยิ่งได้ ยิ่งให้ก็ยิ่งมี ทานที่ให้ผลในชาตินี้ก็มี ทานที่ให้ผลในชาติหน้าก็มี และทานที่ให้ในชาติต่อ ๆ ไปก็มี เขานั่งฟังด้วยความสงบ จิตตั้งมั่นในการฟังพลางคิดว่า "ยิ่งทำก็ยิ่งได้ ยิ่งให้ก็ยิ่งมี เราไม่ได้ทำทาน เราก็ไม่ได้ เราไม่ได้ให้ทาน เราก็ไม่มี เพราะเราไม่ได้ทำทาน เพราะเราไม่ได้ให้ทาน เรายากจนทุกวันนี้ อย่าเลยเราจะทำทานให้ได้ ในวันนี้แหละ" เขาเอาชนะ มัจเฉรจิตได้ด้วยศรัทธา คือ ชนะความตระหนี่ได้ เกิดปีติ ๕ ประการ คือ

๑) ขุททกาปีติ ปีติที่เกิดขึ้นเล็ก ๆ น้อย ๆ

๒) ขณิกาปีติ ปีติที่เกิดขึ้นชั่วขณะ ๆ

๓) โอกกันติกาปีติ ปีติที่ขึ้นเป็นพัก ๆ เป็นคราว ๆ

๔) อุพเพงคาปีติ ปีติที่เกิดขึ้นอย่างโลดโผน ตัวสั่น น้ำตาไหล เป็นต้น

๕) ผรณาปีติ ปีติที่เกิดขึ้นซาบซ่านไปทั่วสรรพางค์กาย

เขาคิดจะทำบุญถวายทานแด่พระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าแต่เราเป็นคนยากไร้ ไม่มีสมบัติติดตัวเลย เราจะเอาอะไรไปทำทานเล่า? "มัจเฉรจิตอันสัมปยุตด้วยสัทธา ก็กระซิบบอกเขาว่า ก็ผ้าสาฎกที่ห่มมานี่ไงเล่า!" เขาค่อย ๆ เอาผ้าห่มออกมาบรรจงพับ ก็แว่วเสียงมัจฉริยจิตมากระซิบเขาว่า " แกเอาผ้าผืนนี้ไปทำบุญเสียแล้ว แกจะเอาอะไรห่มหือ? เจ้าพราหมณ์ แกน่ะไม่เท่าไรหรอก เจ้าพราหมณ์ แต่แม่พราหมณีนี่ซิ เขาจะด่าแก แล้วแกจะปล่อยให้แม่พราหมณีเดินเปลือยออกไปในที่สาธารณะละหรือ ?" จิตเขาเริ่มสับสนลังเล

ใจ ใจหนึ่งอยากทำบุญ อีกใจหนึ่งห้ามไว้ จนเวลาผ่านไปเข้าสู่ยาม ๒ ก็แว่วพระกระแสรับสั่งว่า

"บุคคลพึงรีบขวนขวายในความดี พึงห้ามจิตเสียจากความชั่ว เพราะว่าเมื่อบุคคลทำความดีช้าอยู่ จิตจะยินดีในความชั่ว" เขากุลีกุจอพับผ้าใหม่ แต่ก็ไม่อาจจะตัดสินใจได้ จวบจนเวลาย่างเข้ายาม ๓ ก็แว่วพระดำรัสตรัสเตือนซ้ำเขาจึงตัดสินใจได้ เขาจึงรีบตัดสินใจนำผ้าสาฎกไปถวายแทบมูลบาทพระบรมศาสดา เผลอตัวเปล่งเสียงดังขึ้นในท่ามกลางสงบแห่งการฟังธรรมว่า "ชิตํ เม ชิตํ เม ชิตํ เม" แปลความว่า เราชนะแล้ว เราชนะแล้ว เราชนะแล้ว ดังนี้แล

พระเจ้าปเสนทิโกศล ทรงเสด็จมาประทับฟังธรรมอยู่ด้วย ทรงได้สดับเสียงนั้นด้วยจึงทรงรับสั่งให้ราชบุรุษไปสอบหาความจริง ราชบุรุษกลับมาแล้วกราบบังคมทูล เล่าความจริงให้ทรงทราบ พระเจ้าปเสนทิโกศล ทรงสดับแล้วก็ทรงดำริว่า "พราหมณ์ทำสิ่งที่บุคคลทำได้ยาก เราจักช่วยทำการสงเคราะห์เขา" จึงทรงรับสั่งให้ราชบุรุษ นำผ้าสาฎกไปพระราชทานให้แก่พราหมณ์ ๑ คู่ เมื่อพราหมณ์ได้รับผ้าพระราชทานแล้ว ก็เกิดมัจเฉรจิตอันเปี่ยมล้นด้วยปีติ ๕ เกิดศรัทธากล้า นำผ้าสาฎก ๑ คู่ นั้นไปถวายพระพุทธเจ้า พระเจ้าปเสนทิโกศลทรงเห็นดังนั้นก็ทรงคิดลองใจพราหมณ์ดู จึงทรงพระราชทานให้อีก ๒ คู่ ๔ คู่ ๘ คู่ ๑๖ คู่ ตามลำดับ พราหมณ์ ก็นำไปถวายพระพุทธเจ้าจนหมดทุกครั้ง เห็นทีพราหมณ์นี้จะเสียสติ บ้าการให้ทานเสียแล้ว ทรงดำริว่า เราจะพระราชทานให้อีกสักครั้ง ๓๒ คู่ ถ้ายังไม่มีสติแล้วจะงด ไม่พระราชทานอีก เหมือนจะรู้พระราชหฤทัยของพระเจ้าปเสนทิโกศล เกรงพระองค์จะทรงกริ้ว

จึงถือเอาผ้าสาฎกไว้ ๒ คู่ เพื่อตนเองและภรรยา คนละ ๑ คู่ ต่อมาพราหมณ์นั้นจึงได้ฉายาว่า จูเพกสาฎก

พระเจ้าปเสนทีโกศลเสด็จกลับถึงพระราชวัง ทรงรับสั่งให้นำผ้ากัมพล ๒ ผืน ไปพระราชทานแก่ จุเพกสาฎกพราหมณ์ จุเพกสาฎกรับพระราชทานผ้ากัมพลแล้วพิจารณาดูเห็นว่าผ้ากัมพลนี้มีราคาแพงมากไม่เหมาะสมกับฐานะของตน จึงนำไปถวายพระพุทธเจ้า โดยบุไว้บนเพดานที่ประทับของพระพุทธองค์และบนเพดานหอฉัน ครั้นพระเจ้าปเสนทิโกศลเสด็จมาเฝ้าพระพุทธเจ้า ทรงเห็นผ้ากัมพลทั้ง ๒ ผืน แล้วทรงทูลถามพระพุทธองค์ ก็ทรงทราบว่า จุเพกสาฎกพราหมณ์ มาทำถวายพระพุทธองค์ ทรงตรึกในพระราชหฤทัยว่า พราหมณ์เป็นคนดี รู้จักฐานะของตน รู้ว่าสิ่งใดควร สิ่งใดไม่ควร จึงพระราชทานแต่งตั้งให้เป็นนายบ้านส่วย เก็บส่วย ๔ ตำบล เงิน ๔ พันกหาปนะ ช้าง ๔ เชือก ม้า ๔ ตัว สตรี ๔ บุรุษ ๔

วิบากกรรมดี (ผลกรรมดี) ที่พราหมณ์ได้ทำแล้วส่งผลแล้วทันตาเห็น เห็นในชาตินี้เลยทีเดียว ท่านทั้งหลายได้ทราบอย่างนี้แล้วพึงสั่งสมกรรมดี กุศลกรรมที่ท่านได้กระทำก็จักส่งผลให้ท่านประสบสุข สมความปรารถนา ตามความต้องการของท่าน ดังภาษิตธรรมที่ว่า

ปุญฺญญฺเจ ปุริโส กยิรา　　กยิราเถนํ ปุนปฺปุนํ
ตมฺหิ ฉนฺทํ กยิราถ　　สุโข ปุญฺญสฺส อุจฺจโย

ถ้าบุรุษพึงทำบุญไซร้ พึงทำบุญนั้นบ่อย ๆ พึงทำความพอใจในบุญนั้น เพราะว่า ความสั่งสมบุญ ทำให้เกิดสุข

ท้ายนี้ขอยุติลงเท่านี้ก่อน ศีลกถา สัคคกถา กามาทีนวกถาและเนกขัมมนิสังสกถา ถ้ามีโอกาสจะนำมาพรรณนาให้ฟังภายหลัง

เจริญพร
สุทธิมโนภิก

ไม่ประมาทเพราะรู้จักสังขาร

พระพุทธศาสนาสอนว่า สัตว์โลกทั้งหลายเมื่อยังมีกิเลสอยู่ ย่อมจะตกอยู่ในห้วงแห่งสังสารวัฏ คือ ต้องเวียนว่ายตายเกิดต่อไปในวัฏฏสังสาร กล่าวคือ เมื่อยังมีกิเลสอยู่ ก็เป็นเหตุให้ทำกรรม เมื่อทำกรรมอะไรไว้ก็ต้องได้รับผลกรรมอย่างนั้น ถ้าทำกรรมชั่ว (อกุศลกรรม) ไว้ก็ไปสู่ทุคติ คือภูมิชั่ว ถ้าทำกรรมดี (กุศลกรรม) ไว้ก็จะไปสู่สุคติ (ภูมิดี) พระพุทธเจ้าสอนว่า สิ่งที่ทำกรรมนั้นคือจิต ดังพระพุทธพจน์ที่ว่า จิตเตนะ นิยะติ โลเก แปลว่า สัตว์โลกถูกจิตนำไป จิตเป็นสิ่งที่นำชีวิตของสรรพสัตว์ไปสู่ทุคติบ้าง สุคติบ้าง ตามกฎแห่งกรรม คือ กรรมชั่วและกรรมดีที่ว่า จิตเตนะ อะสังกิลิฏเฐ สุคติ ปาฏิกังขา จิตที่ไม่เศร้าหมองแล้วสุคติเป็นอันที่หวังได้ อะปายิโก เนระยิโก กัฏปัฏโฐ สังฆะเภทะโก ผู้ยังสงฆ์ให้แยกแตกกันเป็นผู้ไปเกิดในอบาย เป็นผู้เกิดในนรกตั้งอยู่ชั่วกัลป์ พึงฝึกหัดจิตให้ตั้งอยู่ในกุศลจิต ฝึกจิตให้เกิดบุญ เป็นบุญอยู่เสมอ ด้วยความห่วงใยก่อนปรินิพพานทรงตรัสว่า หันทะทานิ ภิกขะเว อามันตะยามิโว วะยะธัมมา สังขารา อัปมาเทนะ สัมปาเทถะ ดูกรภิกษุทั้งหลาย บัดนี้เราขอเตือนท่านทั้งหลายว่า สังขารทั้งหลายมีความเสื่อมไปเป็นธรรมดา ท่านทั้งหลายจงยังกุศลธรรมให้บริบูรณ์ในสันดาน ด้วยความไม่ประมาทเถิด (บุญ คือ บุญกิริยาวัตถุ ๑๐ ชั่วหรือบาป คือ อกุศลธรรมบท ๑๐) ผู้ที่ทำบุญเป็นผู้ไม่ประมาท คือ เป็นผู้ไม่ลืมตัว ไม่คอยกินแต่ของเก่า เหมือนนางวิสาขาพูดเตือนสติคุณพ่อของสามี หมั่นทำบุญใหม่ ๆ อยู่เสมอ ๆ

เติมพระธรรม วันละนิด จิตแจ่มใส เพลินปล่อยใจ จนห่างธรรม นำกศัลย์
ถ้านัดพบ ธรรมกับใจ ได้ทุกวัน วันละนิด ละหน่อยพลัน สุขสันต์ใจ
รักที่ใจ เกลียดที่ใจ รู้ไหมหนอ ? ดีชั่วก่อ เกิดที่ใจ ใจรู้ไหม ??
ความปรุงแต่ง หลักแหล่งมี อยู่ที่ใจ สงบ วุ่น ล้วนอยู่ใน ที่ใจพอ

คิด คิด คิด คิดจนติด ตรงความคิด แต่ไม่เคย เห็นความคิด สักคราหนอ
เหมือนปิดตา เดินดั้นด้น เที่ยวชนตอ คิดนี้หนอ ตัวการให้ สุขทุกข์ใจ
ทุกข์เกิดขึ้น และดับได้ ที่ใจนี้ ไม่มีที่ ดับทุกข์ใจ ที่ไหนได้
เกิดที่ใจ ก็ต้องดับ ลงกับใจ เหมือนดับไฟ ที่กองไฟ เย็นได้เลย

พระพุทธองค์ทรงตรัสว่า อัตถิ นิสสะระณัง โลเก ในโลกนี้ยังมีทางออกจากทุกข์ได้ จึงควรขวนขวายในการทำบุญ อย่าผลัดวันประกันพรุ่ง

จะผลัดหนี้ ผัดหน้า มีท่าสู้ จะผัดเพี้ยน มฤตยู หาได้ไม่
อันกองทัพ มัจจุราช อาจเกรียงไกร จะต่อสู้ มันได้ อย่าหมายเลย

หมั่นทำบุญ หมั่นฝึกจิตฝึกใจ หมั่นปริยัติศึกษาหมั่นทำความเข้าใจในกองสังขาร (ขันธ์ ๕)และหมั่นทำความคุ้นเคยกับสังขารให้ดี สังขาร คืออะไร ? และ สังขารขันธ์ คืออะไร ? เมื่อเข้าใจดีแล้วจะฝึกจิตฝึกใจสะดวกขึ้น

สังขาร คือ อะไร ? สังขาร คือ สภาวะธรรมที่ถูกปรุงแต่ง หรือสิ่งที่มาปรุงแต่ง ได้แก่ กรรม จิต เป็นต้น ถ้ามีคำเติมขึ้นข้างหน้า หรือมีคำมาเติมต่อท้ายของคำว่า **สังขาร** ย่อมมีความหมายไปตามคำที่เติมนั้น เช่น อุปาทินนะกะสังขาร หมายถึง สังขารที่มีใจครองที่เกิดจาก กรรม เช่น สัตว์โลก มนุษย์ เดรัจฉาน เป็นต้น

อนุปาทินนะกะสังขาร เป็นสังขารที่ไม่มีใจครอง ที่ไม่ได้เกิดจาก กรรม เช่น แผ่นดิน ต้นไม้ บ้านเรือน เป็นต้น

สังขาร ๓ (๑) กายสังขาร เป็นสภาพที่ปรุงแต่งกายกรรม คือ การกระทำทางกาย ทั้งที่เป็นกรรมดี และ กรรมชั่ว เช่น การให้ทาน รักษาศีล และ

การฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ เป็นต้น อีกสภาพหนึ่งคือสภาพที่ปรุงแต่งร่างกาย เช่น ลมหายใจเข้า – ออก เพราะเป็นสภาพที่ทำให้ร่างกายมีชีวิตอยู่ได้

(๒) วจีสังขาร เป็นสภาพที่ปรุงแต่งวจีกรรมให้พูดดี พูดชั่ว และเป็นสภาพที่ปรุงแต่ง วิตก (ตริ) วิจาร (ตรอง) เพราะตริตรองแล้วจึงทำให้กล่าววาจาได้ แต่ถ้าขาดวิตกวิจารแล้ว คำพูดนั้นจะไม่เป็นภาษา จะพูดเหมือนคนละเมอ หรือพูดเพ้อเจ้อ

(๓) จิตตสังขาร เป็นสภาพที่ปรุงแต่งมโนกรรม ที่เป็นโลกียกุศล เจตนา และเวทนา กับ สัญญา เพราะเป็นสภาพที่ปรุงแต่งจิตให้มีประการต่าง ๆ

อภิสังขาร ๓ (๑) ปุญญาภิสังขาร คือ สภาพผู้แต่ง เป็นผู้แต่งสัตว์ให้ดี ที่เรียกว่า บุญ

(๒) อปุญญาภิสังขาร สภาพผู้แต่ง เป็นผู้แต่งสัตว์ให้เลว ที่เรียกว่า บาป

(๓) อเนญชาภิสังขาร สภาพผู้แต่ง เป็นผู้แต่งสัตว์ให้เกิดความไม่หวั่นไหว

ให้ตั้งมั่น (แสดงภูมิธรรมในชั้นสมาบัติ ก็มี ถึงชั้นโลกุตตร ก็มี)

สังขาร ควรทำความเข้าใจให้ดี สังขารคือสิ่งที่ปัจจัยแต่งขึ้น ทั้งที่เป็นรูปธรรม และนามธรรม ได้แก่ ขันธ์ ๕

(๑) รูป = ร่างกาย อันสงเคราะห์ด้วยธาตุ ๔ คือ ดิน น้ำ ไฟ ลม

(๒) เวทนา = ความเสวยความ สุข ทุกข์ อุเบกขา

(๓) สัญญา = ความหมายรู้ ความจำ

(๔) สังขาร = เจตสิกธรรม อันเป็นอารมณ์ที่เกิดขึ้นกับจิตอื่น (เว้น) เวทนา (เจตสิก) สัญญา (เจตสิก)

(๕) วิญญาณ = ความรู้แจ้งทางทวาร ๖ อันธรรมดาแต่งคุมกันเข้าเป็นกายดุจอะหลั่ย เครื่องจักรกลที่คุมกันเข้าเป็นเครื่องจักรกล อย่าพึงเข้าใจว่าสังขาร คือ การประชุมปัญจขันธ์

สังขารขันธ์ ได้แก่ประชุมสภาวะธรรมอันสัมปยุต เกิดดับพร้อมด้วยจิตมีอารมณ์มีวัตถุเป็นอันเดียวกันกับจิต ขณะเมื่ออุบัติตกแต่งจัดจิต ให้เป็นกุศลบ้าง เป็นอกุศลบ้าง เป็นอัพยากฤตบ้าง โดยอนุรูปเหตุ (โดยเหตุอันสมควร) อีกประการหนึ่ง เจตสิกมีประเภทเป็น ๕๒ จัดเป็นอัญญสมานาเจตสิก ๑๓ อกุศลเจตสิก หรือ อโสภณเจตสิก ๑๔ โสภณเจตสิก ๒๕ ในเมื่อยกเวทนาเจตสิก และ สัญญาเจตสิก ออกเสีย เหลือ ๕๐

อัญญสมานา ๑๓	(๑) ผัสสะ	= ตากระทบรูปเกิดวิญญาณ ฯ
	(๒) เวทนา	= เสวยรสแห่งอารมณ์
	(๓) สัญญา	= เกิด กิริยากำหนดหมาย หรือ จำได้
	(๔) เจตนา	= ตั้งใจ
	(๕) เอกัคตา	= เลี้ยงรักษานามธรรมให้เป็นอยู่ สงบสมาธิ
	(๖) ชีวิตินทรีย์	= เลี้ยงรักษาสัมปยุตธรรม
	(๗) มนสิการ	= ทำใจให้แยบคาย
	(๘) วิตก	= ตรึก
	(๙) วิจาร	= ตรอง คำนึง
	(๑๐) อธิโมกข์	= น้อมใจ สันนิษฐาน
	(๑๑) วิริยะ	= พากเพียร
	(๑๒) ปีติ	= อิ่มใจ
	(๑๓) ฉันทะ	= พอใจ
อกุศลเจตสิก ๑๔	(๑) โมหะ	= หลงผิด เห็นผิดเป็นชอบ

(๒) อหิริกะ = ไม่ละอายบาป

(๓) อโนตตัปปะ = ไม่กลัวบาป

(๔) อุทธัจจะ = ภาวะความฟุ้งซ่าน

(๕) โลภะ = ละโมบ อยากได้

(๖) ทิฏฐิ = เห็นผิด

(๗) มานะ = อหังการ ถือตัว

(๘) โทสะ = โมโห โกรธ

(๙) อิสสา = ขึ้งเคียด เมื่อเห็นคนอื่นได้ลาภทนไม่ได้

(๑๐) มัจฉริยะ = ตระหนี่เหนียว หวงแหน

(๑๑) กุกกุจจะ = รำคาญ อึดอัด

(๑๒) ถีนะ = อิดหนาระอาใจ

(๑๓) มิทธะ = มึนตึง

(๑๔) วิจิกิจฉา = สังเล

โสภณเจตสิก ๒๕ (๑) สัทธา = เชื่อมั่น

(๒) สติ = ระลึกได้

(๓) หิริ = ละอายบาป

(๔) โอตตัปปะ = กลัวบาป

(๕) อโลภะ = ไม่โลภ

(๖) อโทสะ = ไม่โกรธ

(๗) ตัตรมัชฌัตตา = มัธยัสถ์ในธรรม

(๘) กาย-ปัสสัทธิ = สงบกาย

(๙) จิตต-ปัสสัทธิ = สงบใจ

(๑๐) กาย-ลหุตา = กายเบา ว่องไว ไม่เชื่องช้า

(๑๑) จิตต-ลหุตา = จิตเบา (สมองโปร่งใส)

(๑๒) กาย-มุทุตา = กายสุภาพอ่อนโยน ไม่กระด้างกระเดื่อง

(๑๓) จิตต-มุทุตา = จิตอ่อนโยน

(๑๔) กาย-กัมมัญญตา = กายที่ควรแก่กิจ

(๑๕) จิตต-กัมมัญญตา = จิตที่ควรแก่กิจ

(๑๖) กาย-ปาคุญญตา = กายที่แคล่วคล่อง

(๑๗) จิตต-ปาคุญญตา = จิตที่แคล่วคล่อง

(๑๘) กายุชุกตา = กายที่ซื่อตรงไม่บิดไม่โกง

(๑๙) จิตตุชุก = จิตที่ซื่อตรงไม่บิดไม่โกง

(๒๐) สัมมาวาจา = วิรัติเป็นเหตุเจรจาชอบ

(๒๑) สัมมากัมมัน = วิรัติเป็นเหตุให้ทำกิจชอบ

(๒๒) สัมมาอาชีโว = วิรัติเป็นเหตุให้เลี้ยงชีพชอบ

(๒๓) กรุณา = กิริยาอันสงสารผู้อื่น

(๒๔) มุทิตา = กิริยาอันพลอยชื่นบาน

(๒๕) ปัญญินทริยัง = อินทรีย์ คือ ปัญญา

(อัญญสมานา ๑๓ + อกุศล ๑๔ + โสภณ ๒๕ = ๕๒)

ในอภิธรรม ว่าสังขารที่เป็นผลของอวิชชา มี ๖ คือ.-

(๑) ปุญญาภิสังขาร กุศลเจตนาซึ่งปรุงแต่งโลกียกุศลวิบาก และกุศลกัมมชรูปโดยตรงได้แก่ มหากุศลเจตนา ๘ รูปาวจรกุศลเจตนา ๕

(๒) อปุญญาภิสังขาร อกุศลเจตนาซึ่งปรุงแต่งอกุศลวิบาก และอกุศลกัมมชรูปโดยตรงได้แก่ อกุศลเจตนา ๑๒

(๓) อาเนญชาภิสังขาร กุศลเจตนาที่ตั้งมั่นไม่หวั่นไหว ซึ่งปรุงแต่งอรูปวิบากโดยตรง ได้แก่ อรูปาวจรกุศลเจตนา ๔

(๔) กายสังขาร เจตนาซึ่งปรุงแต่งกายทุจริต และ กายสุจริตให้สำเร็จลง ได้แก่ อกุศลเจตนา ๑๒ มหากุศลเจตนา ๘ ที่เกี่ยวด้วยกาย

(๕) วจีสังขาร เจตนาที่ปรุงแต่งวจีทุจริต และ วจีสุจริต ให้สำเร็จลง ได้แก่ อกุศล-เจตนา ๘ ที่เกี่ยวด้วยวาจา

(๖) จิตตสังขาร เจตนาที่ปรุงแต่งมโนทุจริต และ มโนสุจริต ได้แก่ อกุศลเจตนา ๑๒ โลกียกุศลเจตนา ๑๗ ที่เกี่ยวด้วยใจ

ตราบใดที่เหตุปัจจัยยังอุปถัมภ์อยู่ สังขารทั้งหลายก็ยังคงอยู่ได้ ถ้าปัจจัยภายนอกขาดลง หรือเปลี่ยนแปลงไป สังขารทั้งหลายก็สลายไป หรือเปลี่ยนแปลงไปด้วย เหตุปัจจัยย่อมเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ไม่มีอะไรคงที่คงทนอยู่ได้ ดังจะเห็นได้ว่า ทุกสิ่งทุกอย่างย่อมมีชรา และความทรุดโทรมไปทั้งสิ้น ความเป็นอนัตตาแห่งสังขาร พึงกำหนดรู้ด้วยอาการเหล่านี้

๑. ด้วยไม่อยู่ในอำนาจ หรือ ด้วยฝืนความปรารถนา "ในอนัตตลักขณสูตร" ว่าถ้าปัญจ-ขันธ์ จักเป็นอัตตาแล้วไซร้ ปัญจขันธ์ไม่พึงเป็นไปเพื่ออาพาธ และจะพึงได้ในปัญจขันธ์ตามปรารถนาว่า ขอปัญจขันธ์ของเราจงเป็นอย่างนี้เถิด อย่าได้เป็นอย่างนั้นเลย เหตุใดปัญจขันธ์เป็นอนัตตา ? เหตุนั้นปัญจขันธ์จึงเป็นไปเพื่ออาพาธ และไม่ได้ปัญจขันธ์ตามปรารถนาอย่างนั้น

๒. ด้วยความเป็นสภาพที่หาเจ้าของมิได้ "มีในอนัตตลักขณสูตร" ว่า "เนตัง มม" นั่นไม่ใช่ของเรา "เน โสหมัสมิ" "เรามิใช่นั่น" "น เมโส อัตตา" "นั่นไม่ใช่ตัวของเรา"

๓. ด้วยความเป็นสภาพสูญ ว่างหรือหายไป ดังคนตื่นขึ้นแล้วย่อมไม่เห็นอารมณ์อันประจวบด้วยความฝัน ฉันใด ชนผู้อยู่ย่อมไม่เห็นชนผู้อันรักล่วงไปแล้ว ฉันนั้น

๔. ด้วยความเป็นสภาวะธรรมเป็นไปตามเหตุปัจจัย "เย ธัมมา เหตุปป ภะวา—เตสัง เหตุง ตถาคโต—เตสัญจ โย นิโรโธ จ—เอวัง วาที มหาสมโณ" ธรรมเหล่าใดมีเหตุเป็นแดนเกิด พระตถาคตตรัสเหตุแห่งธรรมเหล่านั้น และตรัสความดับแห่งธรรมทั้งหลายเหล่านั้น พระมหาสมณะตรัสอย่างนี้

๕. ด้วยแย้งต่ออัตตา "ก็สิ่งใดไม่เที่ยงเป็นทุกข์ มีความแปรปรวนไปเป็นธรรมดา ควรหรือหนอ เพื่อจะตามไปเห็นสิ่งนั้นว่า นั่นเป็นของเรา นั่นเป็นเรา นั่นตัวของเรา (กลอนสังขารเอ๋ย)

ภพหน้ามี ชาติหน้าก็ต้องมี

ลำพังจิตอย่างเดียวไปเกิดไม่ได้ ต้องประชุมพร้อมด้วย กรรม วิญญาณ (ปฏิสนธิวิญญาณ) และ ตัณหา เพราะกรรมเปรียบเหมือนแผ่นดิน วิญญาณเปรียบเหมือนพืช ตัณหาเปรียบเหมือนยางเหนียวในเมล็ดพันธุ์พืช มาประชุมพร้อมกันพืชย่อมเกิด เมื่อวิญญาณของสัตว์ทั้งหลาย มีอวิชชาเป็นเครื่องกั้น มีตัณหาเป็นเครื่องผูก ตั้งอยู่ในธาตุที่ทราม คือกามธาตุ ความเกิดในภพใหม่ย่อมมี ด้วยประการดังนี้

เมื่อจิตที่ยังมีกิเลสอยู่ ความอยากได้ อยากมี อยากเป็น ย่อมไม่มีที่สิ้นสุด และความไม่อยากได้ ไม่อยากมี ไม่อยากเป็น ย่อมไม่มีในดวงจิตชนิดนั้นเลย เมื่อร่างกายทรุดโทรมลง จิตเช่นนั้นก็ต้องการ อยากได้หยูกยา หรือ หมอมารักษา อยากมีชิวิตอยู่อีกต่อไป อยากเป็นคนที่มีชีวิตคือยังไม่อยากตาย เรื่องนี้ท่านเปรียบเทียบว่า จิต อาศัยอยู่ในร่างกาย เปรียบเหมือน คนที่อาศัยอยู่ในเรือน เมื่อเรือนเกิดชำรุดทรุดโทรม คนก็ทำการซ่อมแซมให้เรือนนั้นมั่นคงพออยู่ได้ แต่ถ้าเรือนนั้นทรุดโทรมปรักหักพังจนเหลือกำลังจะซ่อมแซมให้กลับคืนดีได้ ก็ต้องคิดปลูกสร้างขึ้นใหม่ ฉันใด จิตใจก็ฉันนั้น เมื่อร่างกายเก่าแก่คร่ำคร่าถูก

ชราพยาธิเบียดเบียน จนทนอยู่อีกต่อไปไม่ได้ก็จำต้องขวนขวายหาที่อยู่ใหม่ คำพระท่านว่า จุติไปปฏิสนธิใหม่ คือเคลื่อนที่ (ย้ายไป) สู่ภพใหม่ชาติใหม่ตามกุศลกรรม หรือ อกุศลกรรม

ด้วยเหตุนี้พระพุทธองค์ทรงสอนนักสอนหนาให้ทำแต่กุศล ทำแต่บุญ มีทาน ศีล ภาวนา เป็นต้น เพื่อให้พ้นจากอบายภูมิ ๔ จะจุติไปปฏิสนธิใหม่ทั้งทีก็ขอให้ไปเกิดในภพภูมิที่ดี ชาติหน้าจะได้มีกินมีใช้ ไม่อัตคัดขัดสน ทรงตรัสภาษิตสอนว่า "จิตตัง ทันตัง สุขาวะหัง" จิตที่ฝึกดีแล้ว ย่อมนำสุขมาให้ สอนให้ฝึกจิตฝึกใจในการให้ทาน ในการรักษาศีล ในการเจริญภาวนา (กลอน ทาน ศีลภาวนา)

"เอกายะโน อะยัง ภิกขะเว มัคโค สัตตานัง วิสุทธิยา ฯลฯ" เป็นต้น ดูกรภิกษุทั้งหลาย ทางที่ไปอันเอก เพื่อความบริสุทธิ์หมดจดของสรรพสัตว์ทั้งหลาย เพื่อก้าวล่วงความโศก ความร่ำไห้ เพื่อความดับสิ้นไปจากความทุกข์และโทมนัส เพื่อบรรลุธรรมอันวิเศษที่ควรรู้ เพื่อกระทำให้แจ้งซึ่งนิพพาน ทางนั้นคือ สติปัฏฐาน ๔ ให้ภิกษุเจริญสติปัฏฐาน ๔ อยู่เป็นนิตย์ เป็นประจำอยู่เสมอนั่นเอง

แนวทางการเจริญวิปัสสนากัมมัฏฐาน มี ๑๖ ญาณ คือ.-

๑) นามรูปปริเฉทญาณ ปัญญาที่เห็น ที่รู้จัก แยกรูป แยกนาม ออกจากกัน รูป ก็คือ รูป (รูปขันธ์ หรือ ร่างกาย) ที่ถูกนาม (จิต) รู้ ส่วนนาม (จิต) คือผู้รู้รูป คนละส่วนคนละอันกัน ดังมีพุทธภาษิตว่า "ตาตุระ กายัสสะ เม สะโต" เมื่อเรามีกายอาดูรอยู่ กระวนกระวายด้วยทุกข์เวทนา "จิตตัง อะนาตุรัง ภวิสสะตี" แต่จิตเราไม่อาดูรกระวนกระวายไปตามกาย นั่นหมายถึง

กายก็อันหนึ่ง จิตก็อันหนึ่ง แยกรูปแยกนามออกจากกัน ปวดมันก็ปวดแต่ที่กาย ที่ใจมันไม่ปวดด้วย แต่อุปาทานมันเข้ามายึดจึงไม่รู้ว่า กายก็อันหนึ่ง จิตก็อันหนึ่ง เลยปวดไปหมดทั้งกายและใจ

ฝึกสมาธิ ข่มจิต บาปไม่เกิด แต่บุญเกิด พร้อมนิมิต จิตสดใส
วิปัสสนา ละกิเลส เหตุใกล้ไกล วิมุติได้ ดับสนิท จิตนิพพาน *****

ยะมะกัง นามะ รูปัญจะ อุโภ อัญโญญัญ นิสสิตะ
เอกัสมิง ภิชชะ มานัสมิง อุโภ ภิชชันติ ปัจจะยา

อันว่านาม และ รูป เป็นของคู่กัน ทั้งสองอย่างต่างอาศัยซึ่งกันและกัน เมื่ออย่างหนึ่งแตกทำลายไป สิ่งที่อาศัยกันทั้งสองอย่างก็แตกทำลายไปด้วยกัน นั่นคือ.-

"ทุกขะเมวะ หิ นะ โกจิ ทุกขิโต" ความทุกข์นั้นมีอยู่แน่นอน แต่ใคร ๆ ผู้ประสบความทุกข์หามีไม่ นั่นหมายความว่า ความปวด หรือทุกข์เวทนาอันรุนแรงนั้น เมื่อผู้ปฏิบัติตั้งสติปักใจกำหนดด้วยความอดทน มันก็พ้นออกไปจากร่างกายของผู้ปฏิบัติ เหมือนหางจิ้งจกที่ขาดออกจากตัว เป็นคนละส่วนคนละอันกัน และตกลงไปยังดิ้นไปดิ้นมาอยู่กับพื้น แสดงให้เห็นว่า ใจกับร่างกายคนละส่วนคนละอันกัน ผู้ปฏิบัติต้องอดทนต่อไป ทุกข์เวทนาที่เกิดขึ้นทางใจจะดับไปเอง จะไม่เกิดอีก หรือเกิดก็นานแสนนาน ขอให้อดทนกำหนดต่อไป

๒) ปัจจยปริคคหญาณ ปัญญาที่รู้เหตุรู้ผล ที่แยกเหตุแยกผลออกจากกัน คือ รูป เป็นเหตุทำให้เกิดจิตรู้รูป จิตที่รู้รูปก็เกิดจากรูปที่เป็นเหตุ และจิตก็จะเป็นผู้เสวยผลของการเห็นรูป เสวยทุกข์ สุข อทุกขมสุข เวทนา โลภ โกรธ หลง เป็นต้น

คำกลอน โยธัมมา

๓) สัมมสนญาณ ปัญญาที่เข้าไปรู้ รูปนามว่าเป็นไตรลักษณ์ ว่าเป็น อนิจจํ ทุกขํ อนัตตาสัพเพ สังขารา อนิจจาติ (ทุกขาติ ธัมมาอนัตตาติ)ยทา ปัญญาย ปัสสติ

อถ นิพพินทติ ทุกเข เอส มัคโค วิสุทธิยา

อันสังขาร ทั้งหลาย ล้วนไม่เที่ยง เกิดเท่าไร ล้วนดับเกลี้ยง ไม่เหลือหลอ
ควรจะได้ เบื่อหน่าย และเพียงพอ ไม่ควรก่อ สังขาร เป็นการดี
อันสังขาร ทั้งหลาย ล้วนเป็นทุกข์ หาความสุข ไม่ได้ ควรหน่ายหนี
เพราะเกิดแล้ว ต้องดับไป ทุกทุกที ตลอดวัน เดือนปี ไม่ดีเลย

ส่วนธัมมา นั้นไซร้ มิใช่ตน ไม่ใช่คน ไม่ใช่สัตว์ ตรัสเฉลย
เป็นอนัตตา ทุกทุกสิ่ง จริงจริงเลย พุทธองค์ ทรงเปิดเผย ดั่งนี้แล
บัณฑิตชน เห็นสังขาร เช่นนี้แล้ว ย่อมแน่แน่ว เบื่อหน่าย คลายลงแน่
เพราะมาเห็น เบญจขันธ์ อันผันแปร และแน่แท้ จะเห็นทุกข์ สุขไม่มี

นี่เป็นทาง แสนวิเศษ เหตุบริสุทธิ์ ถึงวิมุตติ์ ผุดผ่อง ไม่หมองศรี
ทำให้พ้น จากทุกข์ สุขแสนดี พ้นโลกีย์ พ้นวัฏฏะ ชนะมาร

๔) อุทยัพพยญาณ ปัญญาที่เห็นการเกิดดับของรูปนาม และเห็นสันตติของการเกิดดับของรูปนามเปรียบเหมือนกระแสไฟฟ้าสลับ AC.ที่จุดให้แสงสว่างแก่หลอดไฟฟ้า เราดูแล้ว เราเห็นว่าแสงสว่างนั้นมันเกิด(ติด)อยู่ตลอดเวลา แท้จริงแล้วไฟฟ้านั้นมันเกิดดับอยู่ตลอดเวลา เพราะมีสันตติ (การสืบต่อ)ทำให้เรามองเห็นแสงสว่างเกิด (ติด) อยู่ตลอดเวลา ความเกิด ดับเร็วมาก ที่เป็นเช่นนั้นก็เพราะเรามองไม่เห็นสันตติขาด รูปนามของเราก็เหมือนกันมีสภาวะธรรมที่เกิดดับอยู่ตลอดเวลา เพราะเรามองไม่เห็นสันตติขาด จึงทำให้เรามองไม่เห็นกายสังขาร (การปรุงแต่งทางกาย) จิตตสังขาร (การปรุงแต่งทางใจ) มองไม่เห็นการปรุงแต่งของรูปของนามที่แท้จริง เพราะขาด

การพิจารณา ในอุทยัพพยญาณ เราจะมองเห็นสันตติขาดของรูปนามชัดเจนยิ่งขึ้น เห็นไตรลักษณ์ชัดเจนขึ้น ได้ปัจจุบันอารมณ์ดีขึ้น พอกำหนดรู้ กำหนดเห็นได้แล้วสันตติก็จะหายไป หายไปเร็วมาก สภาวะธรรมเกิด สืบต่อ (สันตติ) ดับไปเร็วมาก พยายามควบคุมสติพิจารณาปัจจุบันเอาไว้ และพึงรู้อย่างนี้ว่า

โย จ วัสส สตํ ชีเว อปัสสํ อุทยัพพยํ
เอกาหํ ชีวิตํ เสยโย ปัสสโต อุทยัพพยํ

ท่านผู้เห็นความเกิดดับของรูปนามด้วยอุทยัพพยญาณ มีชีวิตเพียงวันเดียวประเสริฐกว่าผู้ที่ไม่เห็นความเกิดดับ ซึ่งมีอายุตั้ง ๑๐๐ ปี

ความเกิดดับนี้ วิปัสสนาจารย์ และผู้ปฏิบัติพึงเข้าใจให้ดี เพราะเป็นจุดสำคัญมาก ถ้าไม่รู้เท่าทันเหตุการณ์ จะทำให้เข้าใจผิดพลาด ซึ่งเป็นอันตรายในการปฏิบัติ เพราะดับไม่แท้ ด้วยเหตุหลายประการ คือ ๑) ดับด้วยปีติ ๒) ดับด้วยปัสสัทธิ ๓) ดับด้วยสมาธิ ๔) ดับด้วยถีนะมิทธะ ๕) ดับด้วยอุเบกขา ๕ ประการนี้ดับเทียม ล่อให้เข้าใจผิด ส่วนมากเกิดในอุทพัพพยญาณ มุญจตุกัมมยญาณ สังขารุเปกขาญาณ ถ้าเกิดในญาณเหล่านี้พึงตัดสินได้เลยว่า ดับเทียม

อดีตธรรม ผ่านไป ไม่คืนกลับ พึงเข้าดับ สัญญา ทั้งดีชั่ว
อนาคต ยังมา ไม่ถึงตัว จะดีชั่ว พิจารณา ปัจจุบัน
อนิจจา ไม่เที่ยง เป็นทุกขัง เป็นพลัง เบียดเบียน ให้แปรผัน
นั่นก็ทุกข์ นี่ก็ทุกข์ สารพัน อุปาทาน ทั้งนั้น ยึดเป็นเรา
ไม่มีเรา ว่างเปล่า เพราะปล่อยวาง จิตจึงว่าง เห็นธรรม ไม่โง่เขลา
ละตัณหา อุปาทาน ให้บางเบา ไม่มีเรา ไม่มีเขา อนัตตา (ท. ๒๖ ธ.ค. ๓๙)

๕) ภังคญาณ ปัญญาเห็นการเกิดดับของรูปนาม อารมณ์ และจิต ที่กำหนดหายไป หมดไป บางไป ห่างออกไป ๆ คล้าย ๆกับคนไม่มีร่างกาย จะว่ามีก็ไม่ใช่ จะว่าไม่มีก็ไม่ใช่ ไม่ชัดเจนเหมือนครั้งก่อน ๆ

๖)ภยญาณ ปัญญาที่เข้าไปพิจารณาเห็นสังขารเป็นของน่าเกลียดน่ากลัว ดังพุทธ-ภาษิตที่ว่า "โรคนิทธํ ปภํค คุณํ" = สรีระเป็นรังของโรค เป็นของเปื่อยพังเน่าแตก

เมื่อรูปนี้ คร่ำคร่า ชราแล้ว　　ไม่เคยแคล้ว เปื่อยพัง รังโรคหลาย
กายเน่า แล้ว จะแยก แตกทำลาย　　ชีวิตวาย เป็นที่สุด มนุษย์นิกร

รูปนี้คร่ำคร่าแล้วเป็นรังของโรค เป็นของเปื่อยพัง ร่างกายเป็นของเปื่อยเน่า ชีวิตมีความตายเป็นที่สุด

อัฏฐีนํ นครํ กตํ　　มังสโลหิตะ เลปนํ
อัตถ ชรา จ มัจจุ จ　　มาโนมักโข จ โอหิโต

สรีระนี้อันกรรมกระทำให้เป็นเมืองแห่งกระดูกทั้งหลาย มีเนื้อและเลือดเป็นเครื่องฉาบทา อันความแก่ ความตายและความถือตัว ความลบหลู่เข้าไปลงแล้ว (คือเข้าไปครอบครอง)

ร่างกายนี้ มีกรรม ทำเป็นเมือง　　เนื้อเลือดเครื่อง ฉาบทา รักษาทั่ว
มีความตาย เป็นภัย น่าหวาดกลัว　　ความถือตัว ความลบหลู่ เข้าอยู่แล

ภยญาณนี้มุ่งเน้นไปที่สังขารปรุงแต่งกายใจเป็นของน่ากลัวเป็นทุกข์ทางกาย ผิวหนังร้อนผ่าวเป็นๆ หาย ๆ ทางใจก็ร้อนอกร้อนใจไม่เป็นสุข เป็น ๆ หาย ๆ ใจหายใจคว่ำบางท่านร่างกายหายวูบไป ทำให้ตกอกตกใจ แล้วก็กลับมามีร่างกายปกติเหมือนเดิม อาการเช่นนี้จิตเริ่มเข้าสู่ อาทีนวญาณ แล้วพึงรู้อย่างนี้ว่า

ยถา พัพพุละกํ ปัสเส　　ยถา ปัสเส มรีจิกํ
เอวํ โลกํ อเวกขันตํ　　มัจจุราชา น ปัสสติ

มัจจุราชมองไม่เห็นท่านที่กำหนดเห็นโลก (เบญจขันธ์รูปนามที่สลายไป) เหมือนเห็นพยับแดด ผู้ที่เจริญธรรม กำหนดเบญจขันธ์เป็นอารมณ์ เมื่อปฏิบัติถึงญาณนี้ ขณะที่นั่งกำหนดอยู่นั้น จะปรากฏเห็นควันสีขาวฟูขึ้น ที่เบญจขันธ์ เมื่อควันจางลง เลือนหายไปกลายเป็นอากาศ เบญจขันธ์ดับหายไปหมด อย่าตกใจเมื่อไม่มีเบญจขันธ์ให้กำหนด พึงกำหนดว่า รู้หนอ ๆ ๆ ต่อไป

๗) อาทีนวญาณ ปัญญาที่เข้าไปเห็นโทษทุก ๆ ขณะที่กำหนดเห็นรูปเห็นนามที่น่าเกลียดที่น่ากลัวที่หายไปนั้นว่าเป็นของไม่ดีไม่งาม รู้สึกว่ามันเต็มไปด้วยโทษ ที่น่าสะอิดสะเอียน ไม่สำราญอารมณ์ อาการเช่นนี้ จิตเริ่มเข้าสู่นิพพิทาญาณ

๘) นิพพิทาญาณ ปัญญาที่เข้าไปเห็นโทษ เห็นภัยของสังขารเห็นรูปนามแล้วรู้สึกหงุดหงิดเบื่อหน่ายจิตใจมันพาลเหี่ยวแห้ง แห้งแร้ง ไม่เบิกบาน ไม่เพลิดเพลินหมดอาลัยตายอยากในสังขาร รูปนาม แล้วเกิดความใคร่ความปรารถนาที่จะพ้นไปจากสังขารทั้งปวง เปรียบเหมือนความมุ่งมาดปรารถนาของ ปลา ที่ติดอยู่ในอวน หรือกบ ที่ตกอยู่ในปากงู หรือ ไก่ป่า ที่ถูกขังกรง หรือ เนื้อ ที่ติดอยู่ในข่าย หรือ งู ที่ตกอยู่ในมือของหมองู หรือพญานาค ที่ตกอยู่ในปากครุฑ หรือ บุรุษ ที่ตกอยู่ในวงล้อมของศัตรู สัตว์และบุคคลทั้งหลายเหล่านั้น ต่างก็มุ่งมาดปรารถนาที่จะพ้นไปหนีออกไปให้พ้นอันตรายอันร้ายแรงฉันใด จิตของผู้ปฏิบัติก็ฉันนั้น ย่อมมุ่งมาดปรารถนาใคร่จะพ้นไป หนีไปจากสังขาร (ภยญาณ อาทีนวญาณ และนิพพิทาญาณโดยอรรถเป็นอันเดียวกัน)

๙) มุญจิตุกัมยตาญาณ ปัญญาที่พิจารณาทุกๆ ขณะจิต ที่กำหนด จะพบความเสื่อมไปของสังขารร่างกายและความทุกข์ รูปนามมันก็เป็นทุกข์ รูปนาม

มันก็เสื่อมไป รูปนามมันมีแต่โทษ ไม่ดีไม่งามเลย จิตใคร่จะหลุดพ้นไปเสียจากรูปนาม ดุจปลาติดข่าย ใคร่จะพ้นไปจากข่าย ฉะนั้น

แม้ร่างกาย ชรา โรคาพาธ ใจสะอาด ปราศทุกข์ พบสุขสันติ์
ไม่มีเรื่อง ดีชั่ว เข้าพัวพัน รู้เท่าทัน ปล่อยวาง ไม่กังวล
มีสติ รอบรู้ ดูของจริง เห็นทุกสิ่ง เกิดดับ อย่างสับสน
จิตเบื่อหน่าย คลายกำหนัด สัตว์บุคคล เพ่งคิดค้น กิเลส เหตุปัจจัย
ทั้งรูปนาม เสื่อมไป ใช่ตัวเรา จิตว่างเปล่า แจ้งชัด ตัดสงสัย
เพ่งดับเชื้อ ตัณหา ละอาลัย ทำหทัย ให้สว่าง ว่างเปล่าเอย

๑๐) ปฏิสังขาญาณ ปัญญาเข้าไปพิจารณาหาหนทาง เพื่อให้หลุดพ้นไปเสียจากรูปนาม

จึงทำการปฏิบัติอย่างขะมักเขม้นเข้มแข็ง

แม้ผู้ใด ใครทั้งปวง หวังล่วงทุกข์ จะพบสุข แสนประเสริญ อันเลิศล้ำ
เพราะความเพียร ดอกหนา พาพ้นกรรม จะพบธรรม สัมมา ค่าความเพียร

๑๑) สังขารุเปกขาญาณ ในที่สุดก็เกิดปัญญาเห็นว่า การวางจิต ให้จิตว่างและวางเฉยในรูปนาม และมีสติจะทำให้มีปัญญาดีขึ้น และจะกำหนดจิตได้สม่ำเสมอดี จึงรู้ว่า

ได้ดื่มรส วิเวก อันเลิศลพ ดื่มรสสงบ ระงับ ดับขวนขวาย
ดื่มรสปีติ ในธรรม ความสบาย กระวนกระวาย เศร้าหมอง ไม่พ่องพาน

สังขารุเปกขาญาณนี้ มีองค์คุณอยู่ ๖ ประการ เป็นองค์สามัญเสีย ๓ ประการ อีก ๓ ประการ เป็นองค์คุณ พิเศษ คือ

๑) ภยฺญ จ นนฺทิญฺ จ วปฺปหย สพฺพสงฺขาเรสุ อุทาสิโน โหติ มชฺฌตฺโต
*** ละความกลัว ละความยินดี และวางเฉย มีใจเป็นกลางในสังขารทั้งปวง

๒) เนว สุมโน โหติ น ทุมฺมโน อุเปกฺขโก วิหรติ สโต สมฺปชโน
*** ไม่ดีใจ ไม่เสียใจ วางเฉย แต่มีสติสัมปชัญญระลึกอยู่

๓) สงฺขารวิจนเน มชฺฌตฺตํ หุตฺวา สงฺขาเรสุ วิย เตสํ วิจนเนปิ อุทาสินํ หุตฺวา ติ วธานุปสฺสนาวเสน ติฏฺฐติ

*** ปัญญาที่พิจารณาเฉยอยู่ในรูปนาม มีจิตเป็นกลางในการกำหนดรูปนามมั่น ดำรงมั่นอยู่ด้วยอำนาจวิปัสสนา ๓ คือ อนิจจาวิปัสสนา ทุกขวิปัสสนา อนัตตานุวิปัสสนา สรุปความว่า ไม่ต้องขะมักเขม้น แต่ต้องมีปัญญาเห็นการเกิดดับติดต่อกันได้ดี ทั้ง ๓ นี้ เป็นองค์คุณสามัญ อีก ๓ เป็นองค์คุณพิเศษ คือ

๔) สนฺติฏฺฐนา ปญฺญา ญาณสฺส สนฺตาน นวเสน ปวตฺติมาห = มีสติกำหนดรู้ได้ดี มีสมาธินิ่งดิ่งแน่วแน่ได้นาน ๆ และมีปัญญาตามเห็นการเกิดดับของรูปนามติดต่อกันได้เป็นอย่างดี เห็นสันตติขาด

๕) สุปฺปคฺเค ปิฏฺฐิวฏฺฏิยมานํ วิย = ยิ่งนานก็ยิ่งสุขุมละเอียด ดุจร่อนแป้งฉันนั้น

๖) จตฺตํ ปฏิสิยติ ปฏิกุฏฺฏติ ปฏิวฏฺฏติ สมฺปสาริยติ = พ้นจากอารมณ์ที่ฟุ้งซ่านสงบเยือกเย็น (มุญจิตุ กัมมยตาญาณ ปฏิสังขาญาณ สังขารุเปกขาญาณ โดยอรรถเป็นอันเดียวกัน)

๑๒) อนโลมญาณ เมื่อจิตพ้นจากอารมณ์ที่ฟุ้งซ่าน สงบดีแล้ว ก็เกิดสติปัญญาย้อนกลับไปดู ไปทบทวนดูญาณต้น ๆ เรียกว่า อนุโลมญาณย้อนไปดูญาณต้น ทั้ง ๘ ญาณ ตั้งแต่ อุทยัพพยญาณ ถึง อนุโลมญาณ ตามนัย โพธิยปักขิยธรรม ๓๗ ประการ มีสติปัฏฐาน สัมปัปธาน เป็นต้น โดยสภาวการแล้ว ได้แก่ความรู้ครั้งสุดท้ายก่อนจะเข้าสู่ โคตรภูญาณ มรรค ผลโดยอาการ ๓ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ในญาณนี้พระไตรลักษณ์ปรากฏชัดเจนมาก และในญาณอื่น ๆ ก็เช่นกัน อริยสัจ ๔ จะปรากฏชัดเจนมาก แจ่มแจ้งมาก

ชาติ สมุทยสจฺจํ ชาติ คือ การเกิดขึ้นของรูปนาม เป็นสมุทยสัจจ อธิบายว่า อาการที่ท้องพองหรือที่ท้องยุบนั้น ในเวลาที่จะเข้าสู่ โคตรภูญาณ นั้นเรียกว่า ชาติ รูป

ชาติ นามชาติ คือ การเกิดขึ้นของรูปนาม ได้แก่ รูปพอง รูปยุบ ส่วนจิตนั้นเป็นทุกขสัจจ เพราะเปลี่ยนจาก อนุโลมญาณ เข้าสู่ โคตรภูญาณ

ชรา มรณํ ทุกฺขสจฺจํ ชรา คือ คือความเสื่อมไปของรูปนาม เป็น ทุกขสัจจ อธิบายว่า อาการพองยุบเป็นต้น นั้นทนอยู่ไม่ได้ ดับไปหมด สิ้นไปหมด เป็น ทุกขสัจจ

อุภินฺนํปิ นิสฺสรณํ อาการของทุกข์สมุทยทั้ง ๒ นั้นดับลงไปพร้อมกัน จิตและสติที่กำหนดรู้นั้นดับลงพร้อมกัน ได้แก่ นิพพานนั่นเอง นี่เป็ นิโรธสัจจ ทั้งนี้เพราะจิต สติ ชาติ ชรา มรณะ ดับลงพร้อมกัน

นิโรธปฺปชานนา มคฺคสจฺจํ ปัญญาที่เห็นรูปพองรูปยุบตั้งแต่แรกจนกระทั่งดับไปหมด เป็น มัคคสัจจ คือความรู้ที่เห็นความดับไปทั้งหมดด้วยญาณ ๑๒ นี้ เมื่อว่าโดยสภาวะแห่งการปฏิบัติ โดยย่อแล้ว ได้แก่ ความรู้สึกครั้งสุดท้าย นั่นเอง อนุโลมญาณมีอุปมาเหมือนบุรุษกระโดดข้ามคูน้ำ มีบุรุษผู้หนึ่ง (จิตในอนุโลมญาณ) ปรารถนาจะข้ามคูน้ำอันกว้างใหญ่ไปฝั่งคูข้างโน้น จึงพิจารณาหาทาง (จิตกลับย้อนไปพิจารณาญาณเบื้องต้น จนเกิดเป็นนิมิต) เห็นต้นไม้ใหญ่ต้นหนึ่ง (อัตตภาพ) มีกิ่งก้านสาขายื่นไปกลางคูน้ำนั้น จึงพิจารณาหาทางต่อไป (เกิดนิมิต) เห็นเป็นเชือก (ไตรลักษณะ) ผูกห้อยอยู่ที่ปลายกิ่งไม้นั้น ยาวลงมาจดพื้นน้ำนั้น จึงดึงเชือกมาเกี่ยวไว้ที่ริมฝั่ง ถอยหลังย้อนมาบนฝั่ง แล้ววิ่งอย่างเร็วกระโดดจับเชือกไว้แล้วโยนตัวไปในอากาศ ข้ามคูน้ำไปลอยตัวอยู่ในอากาศเหนือฝั่งด้านโน้น จึงปล่อยมือจากเชือกทั้ง ๒ มือ (จิตปล่อยวางจากอัตตภาพสังขารทั้งปวงข้ามพ้นปุถุชน) บุรุษนั้นตกลงบนฝั่งคูน้ำฝั่งโน้น (จิตเข้าสู่อริยบุคคล) ร่างกายซวนเซไปตามแรงเหวี่ยงแล้วก็ตั้งตัวได้ (จิตก็ซวนเซไปตามแรงเหวี่ยงของกิเลสที่เหลือ เป็นโสดาบันบ้าง เป็นสกทาคามีบ้าง เป็นอนาคามีบ้าง และเป็นอรหันต์บ้าง) เป็นอันว่าบุรุษนั้นข้ามคูน้ำได้สำเร็จ ค้นพบสภาวะธรรมที่พระพุทธองค์ทรงตรัสว่า นิพฺพานํ ปรมํ สุญฺญํ = นิพพานเป็นบรมธรรมแห่งความว่าง

๑๓) โคตรภูญาณ คือ ญาณที่ตัดขาดจากโคตรปุถุชน หมายถึงอารมณ์ที่ถูกจิตรู้ทั้งหมดดับไป สงบไป เงียบหายไปหมด สังขารทั้งหลายดับไป ดังคำบาลีที่ว่า

ธมฺจกฺขํ อุทฺปาทิ ยํกิญฺจิ สมุทยธมฺมํ สพฺพนฺตํ นิโรธธมฺมนฺติ = ดวงตาที่เห็นธรรมได้เกิดขึ้นแล้วว่าสิ่งใดสิ่งหนึ่งมีความเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งนั้นทั้งมวลล้วนมีความดับไปเป็นธรรมดา ดังนี้

อปฺปมฺปิ เจ สหิตํ ภาสมาโน ธมฺมสฺส โหติ อนุธมฺจารี
ราคญฺ จ โทสญฺ จ ปหาย โมหํ สมฺมปฺปชาโน สุวิมุตฺตจิตฺโต
อนุปาทิยาโน อิธ วา หุรํ วา สภาค วา สามญฺญสฺส โหติ

หากว่าท่านชี้แจงกล่าวสอนพระปริยัติธรรม มีประโยชน์เพียงเล็ก ๆ น้อย ๆ แต่ตนเองเป็นผู้ประพฤติธรรมตามลำดับญาณ โดยสมควรแก่ โลกุตตรธรรม และปหาน ราคะ โทสะ โมหะ ได้กำหนดรู้สัจจธรรมที่ควรกำหนดรู้โดยชอบ เป็นผู้มีจิตหลุดพ้นพิเศษแล้ว ด้วยดี ด้วยวิมุตติ ไม่ยึดมั่นในอุปาทานในโลกนี้ และโลกหน้าท่านมีส่วนแห่งสามัญผล คือ ผลของความเป็นสมณะ

เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว สรทสมยฺ วิทฺเธ วิคต วลาหเก เทเวอาทิจฺโจ นภํ อพฺภุสฺสกฺมาโน สพฺพํ อากาส คมํ ตมํ อภิวิหจฺจภาสเต จ อปเต จ วิโรจติ จ เอว เมว โข ภิกฺขเว ยโต อริยสาวกสฺส วิรชํ วีตมลํ ธมฺมจกฺขํ อุทปาทิ สหทสฺสนุปฺปาทา ภิกฺขเว อริยสาวกสฺสตีณิ สญฺโญชนานิ ปหียนฺติ สกฺกายทิฏฺฐิ วิจิกิจฺฉา สีลพฺพตปรามาโส

ดูกร ภิกษุทั้งหลาย เปรียบเหมือนในกาลสรทะสมัย เมื่อดวงอาทิตย์พุ่งขึ้นสู่ท้องฟ้า ก็กำจัดความมืดบรรดามีในนภากาศทั่วทั้งสิ้น สองแสงสว่างแผ่ความร้อนแรง และความไพโรจน์อยู่ในนภากาศอันแจ่มใส ปราศจากเมฆหมอก แม้ฉันใดดูกร ภิกษุทั้งหลาย ในกาลนั้นธรรมจักษุที่ไร้ละอองปราศจากมลทินเกิดขึ้นแล้วแก่พระสาวก

ดูกร ภิกษุทั้งหลาย พร้อมทั้งความบังเกิดขึ้นของทัสสนะพระอริยะสาวก ก็ละสัญโยชน์ได้ ๓ คือ ๑) สักกายทิฏฐิ ๒) วิจิกิจฉา ๓) สสีลัพพตปรามาส ฉันนั้นแล

ยทา หเว ปาตุ ภวนฺติ ธมฺมา อาตาปิโน ฌายโต พราหมณสฺส
อถสฺส กงฺขา วปยนฺติ สพฺพา ยโตขยํ ปจฺจยานํ อวเทิ

ในกาลใดแล สัจจธรรมทั้งหลาย ปรากฏแก่พราหมณ์ผู้มีความเพียรกำหนดกัมมัฏฐานอยู่ ในกาลนั้นความสงสัยทั้งหลายทั้งปวงของผู้นั้น ย่อมหมดสิ้นไปเพราะได้รู้พระนิพพาน รู้การสิ้นไปของปัจจัยทั้งหลายแล้ว

๑๔) มรรคญาณ คือ การตัดกิเลสได้เป็นสมุจเฉทปหาน ในสภาพความดับของรูปนาม เข้าสู่ความตั้งมั่น๑ ขณะ (ในตอนต้น) มรรคญาณนี้มิใช่ว่าจะทำลาย โลภะ โทสะ โมหะ เท่านั้น ที่แท้แล้วย่อมยังทะเลหลวง คือ วัฏฏทุกข์ อันมีสังขารซึ่งหาที่สุดไม่ได้ เป็นมูลให้เหือดแห้งไป ปิดประตูอบายเสียได้สนิททั้งหมด ทำให้บ่ายโฉมหน้าตรงต่อ อริยะทรัพย์ ๗ ประการ ละทางผิดอันประกอบด้วยองค์ ๘ สงบเวรสงบภัยทุกประการ จัดเป็นโอสถของพระพุทธเจ้า และเป็นอานิสงส์อย่างยิ่ง

อริยะทรัพย์ ๗ ประการ ทรัพย์คือคุณความดีที่มีในสันดานอย่างประเสริฐ ๗ ประการ

๑) สัทธา (ความเชื่อในสิ่งที่ควรเชื่อ) ๒) ศีล (การรักษากาย วาจา ให้เรียบร้อย) ๓) หิริ (ความละอายต่อบาปทุจริต) ๔) โอตตัปปะ (ความสดุ้งกลัวต่อบาปทุจริต) ๕) พาหุสัจจะ

(ความเป็นคนที่เคยได้ยินได้ฟังมามาก คือ ความทรงจำ ธรรม และรู้ศิลปวิทยามามาก) ๖) จาคะ (การเสียสละแบ่งปันสิ่งของ ๆ ตน แก่ผู้ที่ควรให้ปัน ๗) ปัญญา (การรอบรู้สิ่งที่เป็นประโยชน์ แลไม่เป็นประโยชน์ อริยะทรัพย์ ๗ ประการนี้ เป็นทรัพย์ภายนอก

๑๕) ผลญาณ คือ ตอนปลายหลังจากความตั้งมั่น ๑ ขณะของมรรคนั้นไป ผลจิตอันเป็นวิบากของมรรคในวาระชวนะจิตนั่นแหละ และหน่วงหน่วงนิพพานเป็นอารมณ์ เช่นเดียวกับมรรคญาณที่เกิดขึ้น ๒-๓ ขณะท่านว่า ผู้ใดมีอนุโลมจิต ๒ ขณะ ผู้นั้นมีโคตรภูเป็นที่ ๓ มีมรรคจิตเป็นที่ ๔ และมีผลจิตอีก ๓ ขณะ ดังนี้

ชวนะจิต ๗ ขณะ (อนุ) (อนุ) (โค) (มัค) (ผล) (ผล) (ผล)

ผู้ใดมีอนุโลม ๓ ขณะ ผู้นั้นมีโคตรภูเป็นที่ ๔ มีมรรคจิตเป็นที่ ๕ และ มีผลจิตอีก ๒ ขณะ ดังนี้

ชวนะจิต ๗ ขณะ (อนู) (อนุ) (อนุ) (โค) (มัค) (ผล) (ผล)

๑๖) ปัจจเวกขณะญาณ ได้แก่ การพิจารณากิเลสที่เหลือ และที่หมดไปในที่สุดแห่งผลจิตของผู้นั้นย่อมหยั่งลงสู่ภวังค์ ต่อแต่นั้น มโนทวาราวัชชนะจิต ก็เข้าตัดภวังค์จิตให้เกิดขึ้น เพื่อจะได้พิจารณามรรค เมื่อมโนทวาราวัชชนะจิตดับลงแล้ว ชวนะ ๗ ดวงที่พิจารณามรรคย่อมเกิดขึ้นโดยลำดับกัน มีอาวัชชนะ เป็นต้น แล้วก็หยั่งลงสู่ภวังค์ แล้วก็เกิดขึ้นอีก เพื่อพิจารณาผลจิต เป็นต้นไปโดยทำนองเดียวกัน

สุทฺธิมโนภิกฺขุ รวบรวม

สิ่งที่นักปฏิบัติควรรู้คือวิปัสสนูปกิเลส ๑๐

วิปัสสนูปิกเลส หรือ เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า อุปกิเลส คือ สิ่งที่เข้ามาทำให้มัวหมอง ทำให้การกำหนดความเกิดดับตามลักษณะของญาณไม่ชัดแจ้ง มีกำลังอ่อน มี ๑๐ คือ

๑)โอภาส แสงสว่าง เรียกเต็ม ๆ ว่า วิปัสสโนภาส ได้แก่แสงสว่างที่เกิดขึ้น ด้วยอำนาจของวิปัสสนาจิตแผ่ออกมาจากสรีระของผู้ปฏิบัติ ซึ่งกำลังกำหนดตามดูความเกิดดับ อุทยัพพยญาณ

บางท่านขณะที่นั่งหลับตากำหนดอยู่นั้น เห็นนิมิตต่าง ๆ เช่น เห็นปุยเมฆขาวสะอาด แจ่มใส ลอยคว้าง ผนึกเข้ากันแล้วกระจายออก หรือ กระจายอยู่แล้วกลับผนึกเข้าเป็นกลุ่มเดียวกัน เคลื่อนไหวลอยไปลอยมา หรือ เห็นแสงสีต่าง ๆ เขียว แดง เหลือง ม่วง น้ำเงิน เป็นต้น แจ่มใส เป็นแผ่นเป็นพืด หรือ สอดสีสลับไปสลับมา เป็นแผ่นเป็นคลื่น แล้วแปรเปลี่ยนเป็นสีแก่สีอ่อน บ้างปรากฏมีแสงสว่างสาดพุ่งเป็นลำ เข้ามาบนหน้าตักของท่าน สำหรับพระภิกษุบางรูป แสงสว่างเกิดขึ้นส่องสว่างเฉพาะเพียงฐานที่นั่งคู้บัลลังก์ บางรูปส่องสว่างทั่วภายในห้อง บางรูปส่องแสงสว่างออกไปภายนอกห้องด้วย บางรูปส่องสว่างไปทั่วทั้งวิหาร ถ้าผู้ปฏิบัติมีกำลังแก่กล้าเข้มแข็ง โอภาส หรือ นิมิต จะปรากฏชัดแจ่มแจ้ง ยิ่ง ๆ ขึ้น อย่าสำคัญผิดคิดว่า ตนเองได้บรรลุ มรรค ผล แล้ว

๒) ญาณ ความรู้ ในที่นี้หมายถึง วิปัสสนาญาณ ขณะที่ผู้ปฏิบัติพิจารณากำหนดรูปนาม และความเกิดดับของรูปนามอยู่นั้น จะเกิดญาณกำหนดรู้เห็นชัดเจนคล่องแคล่วว่องไว และกำหนดได้สะดวกสบายแม่นยำดีมาก ซึ่งผิดแผกแตกต่างกว่าที่เคยกำหนดมาก่อน แต่ต้องฝืนทำ ฝืนกำหนดมาด้วย ความยากความลำบาก ถ้าผู้ปฏิบัตินมสิการไม่ดีแล้ว อาจทำให้เข้าใจผิด คิดว่าตนเองบรรลุ มรรค แล้วก็ได้

๓) ปีติ ความอิ่มเอิบ ในที่นี้หมายถึง วิปัสสนาปีติ คือ

ปีติสัมปยุตด้วยวิปัสสนาจิต มี ๕ ดังนี้

๑) ขุททกาปีติ เพียงแต่ทำให้เกิดขนลุกขนชัน ซู่ ๆ ซ่า ๆ

๒) ขณิกาปีติ เกิดขึ้นเป็นพัก ๆ ชั่วครั้งชั่วคราว เหมือนแสงฟ้าแลบ แปลบ ๆ ปลาบ ๆ

๓) โอกกันติกาปีติ เกิดขึ้นกระทบกระทั่งกายให้รู้สึกโยกโคลงแล้วสลายไป เหมือนคลื่น กระทบฝั่ง

๔) อุพเพงคาปีติ เป็นปีติที่มีกำลังแรง ทำให้กายฟูขึ้น ถึงขนาดทำให้กายลอยในอากาศดี๕) ผรณาปีติ แผ่ซ่านไปทั่วตัวร่างกาย

ดังมีพุทธภาษิตพระบาลีในขุททกนิกายว่า

ยโต ยโต สมฺมสติขนฺธานํ อุทยพฺพยํ ลภติ ปีติปาโมชฺชํ อมตนฺตํ วิชานตํ

ในกาลใด ในกัมมัฏฐานใด ภิกษุกำหนดเห็นความเกิดดับของขันธ์ทั้งหลาย (ด้วยอุทยัพพยญาณ) ได้ปีติและปราโมทย์ปีติ และ ปราโมทย์ของผู้รู้แจ้ง (ความเกิดดับ) นั้นเป็นอมตะ

๔) ปัสสัทธิ ความสงบ ที่เกิดจากการปฏิบัติพระกัมมัฏฐาน ขณะที่ปฏิบัตินั่งอยู่ในที่พักกลางวันก็ดีหรือ กลางคืนก็ดี ร่างกาย และจิตใจไม่มีความกระวนกระวาย ไม่มีความหนักอึ้ง ไม่มีความแข็งกระด้าง ไม่มีเจ็บป่วย สงบคล่องตัวดี อ่อนสลวย ควรแก่การปฏิบัติ หรือ ในขณะที่เดินจงกรม วางเท้าได้คล่องและเบามากสะดวกสบาย

ไม่ต้องฝืน มีร่างกายและจิตใจซึ่งสนับสนุนด้วยปัสสัทธิ เป็นต้นดังกล่าวนี้ ผู้ปฏิบัติจะประสบและเสวยความรื่นรมย์ยินดีชนิดที่ไม่เคยประสบมาก่อนเลย พระพุทธองค์ทรงตรัสว่า

สุญฺญาคารํ ปวิฏฺฐสฺส สนฺตจิตฺตสฺส ภิกฺขุโน อมานุสี รติ โหติ สมฺมา ธมฺมา วิปสฺสโต

ความชื่นชมยินดีที่มิใช่ของมนุษย์ ก็เกิดขึ้นแก่พระภิกษุผู้เข้าในอาคารเงียบสงัด ผู้มีใจสงบเห็นแจ้งธรรมโดยชอบ

๕) สุข ความสุข คือ ความสุขสัมปยุตด้วยวิปัสสนาจิต จะมีความสุขที่ละเอียดประณีตยิ่ง เกิดขึ้นหลั่งไหลท่วมท้นสกลกายของผู้ปฏิบัติ

ปีติ กับ สุข ต่างกันอย่างไร ? ความยินดีที่เกิดขึ้นเพราะได้รับอิฏฐารมณ์ จัดเป็น ปีติ การเสพเสวยอารมณ์นั้น จัดว่าเป็น สุข

๖) อธิโมกข์ ความน้อมใจเชื่อ อธิโมกข์ ได้แก่ ศรัทธา ศรัทธาซึ่งสัมปยุตด้วยวิปัสสนาจิตโดยเฉพาะนั้น เป็นศรัทธาที่มีกำลังแรงแก่กล้า เป็นที่ตั้งแห่งความเลื่อมใสล้นพ้นจิต และเจตสิก ซึ่งเกิดขึ้นแก่ผู้ปฏิบัติในระยะนั้น

๗) ปัคคาหะ ความเพียร ได้แก่ วิริยะ คือ ความเพียรที่ประคับประคองเป็นอย่างดี ไม่หย่อนเกินไป ไม่ตึงเกินไป

๘) อุปัฏฐาน การเข้าไปตั้งสติไว้ อุปัฏฐาน ได้แก่ สติ เป็นสติที่เข้าไปตั้งอยู่เป็นอย่างดี ไม่หวั่นไหวโยกคลอน ตั้งมั่นเหมือนภูผาหลวง เมื่อผู้ปฏิบัติรำลึกถึง ใส่ใจถึงอารมณ์ใด ๆ อารมณ์นั้น ๆ จะแล่นมาปรากฏแก่สติอย่างชัดแจ้ง

๙) อุเบกขา ความวางเฉย ในที่นี้ได้แก่ วิปัสสนูเบกขา คือ อุเบกขาสัมปยุตด้วยวิปัสสนาจิต และ อาวัชชนูเบกขา คือ อุเบกขาในการรำลึกถึง ในระยะที่ผู้ปฏิบัติบำเพ็ญวิปัสสนาอยู่นั้น ทั้งวิปัสสนูเบกขาก็มีกำลังแก่กล้าในความเป็นกลางในรูปนามทั้งปวง และทั้งวัชชนูเบกขา ในมโนทวารก็เกิดขึ้นแก่ผู้ปฏิบัตินั้นด้วยกัน เมื่อผู้ปฏิบัตินั้นด้วยกัน เมื่อผู้ปฏิบัติรำลึกถึงอารมณ์นั้น ๆ อยู่ อุเบกขาดังกล่าวก็ดำเนินไปด้วยความเป็นกลางอย่างสม่ำเสมออย่างดี

๑๐) นิกันติ ความใคร่ นิกันติ ได้แก่ วิปัสสนานิกันติ คือ ความใคร่ความพอใจยินดีในวิปัสสนา เป็นความใคร่ชนิดที่มิอาจจะกำหนดลงไปได้ว่าเป็นกิเลส เพราะเป็นความใคร่ที่มีอาการสงบสุขุม ทำให้ผู้ปฏิบัติเกิดความห่วงใยอาลัยในวิปัสสนาที่ประกอบด้วยอุปกิเลส มีภาสเป็นต้น ดังกล่าวแล้ว

บัญชีรายชื่อผู้บริจาค

หนังสือประวัติวัดกลางรามัญ เป็นหนังสือที่มีเนื้อหาสาระน่าอ่าน จึงพิมพ์เผยแพร่เป็นธรรมทาน เพื่ออุทิศส่วนบุญ ส่วนกุศล แด่คุณบิดามารดา อุปัชฌาย์ อาจารย์ ครู ปู่ย่า ตายาย ญาติพี่น้อง กัลยาณมิตร และเจ้ากรรมนายเวร จึงมีผู้มีจิตศรัทธา บริจาคทุนสมทบ จัดสร้างหนังสือเล่มนี้ขึ้น ดังมีรายนามดังต่อไปนี้

1. พระภิกษุเทียม สุทธิมโน	๒,๐๐๐ บาท
2. คุณทองคำ มีสมอรรถ	๑,๐๐๐ บาท
3. แม่ชีเปี๊ยก ศรีจั่นเพชร	๕๐๐ บาท
4. คุณวินัย ชาวสวน และคุณสมจิตร อักษรสาร	๕๐๐ บาท
5. คุณมงคล ภักดีวงศ์	๕๐ บาท
6. ร้านพะเนียดวัสดุ	๑,๐๐๐ บาท
7. คุณชัยพร ผาติทิต และครอบครัว	๑,๐๐๐ บาท
8. คุณนพรัตน์ โลจนวณิช	๑,๐๐๐ บาท
9. คุณกิ่งจันทร์รวี ทรัพย์พิบูลย์ผล และครอบครัว	๑,๐๐๐ บาท
10. คุณประเทือง ศรีจันทร์	๕๐๐ บาท
11. คุณสมรวย ปิ่นแก้ว	๑,๐๐๐ บาท
12. คุณพรชัย สร้อยทอง คุณจุพามณี คล้ายสุวรรณ	๕๐๐ บาท
13. คุณบุญรวม พานิช และครอบครัว	๒๐๐ บาท
14. คุณนิตยา ศรีรัตน์ และครอบครัว	๑๐๐ บาท

15. คุณกัลยา แซ่ลิ้ม และครอบครัว ๒๐๐ บาท

16. คุณธนเดช คุณภัสสร พึ่งนุ่ม ๒,๖๐๐ บาท

17. คุณพิกุล แซ่เฮง และครอบครัว ๑,๐๐๐ บาท

18. คุณสมคิด บุญมี ๕๐๐ บาท

19. คุณประสิทธิ์ คุณวรรณี วิทยานนท์ ๒๐๐ บาท

20. คุณบูรพา ทองงาม ๑๐๐ บาท

21. พระณัฐพงศ์ ปิยวัฑโฒ ๑๐๐ บาท

22. พระวิระ ปุญญาคโม ๑,๐๐๐ บาท

23. คุณอาคม เขียนอักษร ๒๐๐ บาท

24. คุณสิงห์ อ.บ.ต. ลุมพลี ๑๐๐ บาท

25. คุณแป๊ด ตลับทอง ๑๐๐ บาท

26. คุณสมควร เขียนอักษร อ.บ.ต. ๒๐๐ บาท

27. คุณช้อย จันทนะ ๑๐๐ บาท

28. คุณอ๋อย คุณสมพงษ์ ปทุมเวท ๑๐๐ บาท

29. คุณสมพงษ์ คุณแอ๊ด จันทนะ ๒๐๐ บาท

30. คุณอุษา มีสมอรรถ ๕๐๐ บาท

31. คุณหมอขวัญ กิจไพบูลย์ ๑๐๐ บาท

32. คุณดวงเดือน คุณติ๋ม มีสมอรรถ ๒๐๐ บาท

33. คุณประทีป คุณดวงรัตน์ พรรณการ คุณปารมี -
กิจไพบูลย์รัตน์ ๒๐๐ บาท

34. คุณบัญชา คุณสมจิตร ชัยรัก ๒๐๐ บาท

35. คุณอุดม จันทน์เรือง ๔๐ บาท

36.คุณลำดวน เกษตรภิบาล และครอบครัว ๑๐๐ บาท

37. จตอ.เรวัติ คุณพรพิศ คุณวิไลลักษณ์ ธีรกุล ๑,๐๐๐ บาท

38. คุณสมภพ คุณรัฐพร ด.ญ.อัญชิสา ๓๐๐ บาท

39. คุณวสิทธิ์ คุณรุ่งระวี คุณวสิตา สงคำไพ ๑๐๐ บาท

40. คุณดุลยา คุณนาตยา คุณอดุลย์ สาลีสิงห์ ๑๐๐ บาท

41. คุณจุฑาทิพย์ อิ่มมาก คุณไพโรจน์ ถนัดช่าง ๑๐๐ บาท

42. คุณสุวภัทร์ รัตนอำภาพร้อมบิดามารดา ๑๐๐ บาท

43. คุณอนุชา ด่านธนสาร และครอบครัว ๑๐๐ บาท

44. อัญชรีย์ คุณสมชาย ฉายบุญสุข ๑๐๐ บาท

45. ด.ช.สกุลกานต์ ด.ญ.สุทัศนียา ฉายบุญสุข ๑๐๐ บาท

46. คุณสุรณา แสงอรุณ ๑๐๐ บาท

47. คุณพิชามญช์ มีพืช ๑๐๐ บาท

48. คุณอุษา ม่วงไหม ๑๐๐ บาท

49. คุณอนันต์ ขมเจริญ ๑๐๐ บาท

50. คุณทองยิ้ม สุดสายตา ๑๐๐ บาท

51. คุณภาณุพงศ์ ไชยแก้ว ๑๐๐ บาท

52. คุณภัทรภร นาคีสถิต ๑๐๐ บาท

53. คุณบุญเลิศ แก้วแดง ๒๐๐ บาท

54. คุณคมกฤษ คุณภาสวรรณ คุณกฤตภาส คุณวรรณกฤษ -
ยาเสมอ ๑๐๐ บาท

55. พระฉลวย เขมจาโร ๒๐๐ บาท
56. คุณชุบ สระบัว ๕๐ บาท
57. ครอบครัว นาควรรณกิจ ๒๐๐ บาท
58. นางเติมสิน ประกอบพานิช ๒๐๐ บาท
59. ร้านถ่ายเอกสารคุ้มเงิน ๑๐๐๐ บาท
60. นางลัดดา คุ้มเงิน ๑๐๐ บาท
61. คุณเปลื้อง มีสมบัติ ๒๐๐ บาท

(ขออภัย เจ้าหน้าที่ พนักงานซิปวีนัส ถนนตก ที่ยังไม่มีรายชื่อ จะอนุโมทนาภายหลัง)

ปัจจัยที่เหลือทั้งหมดถวายพระอาจารย์ เทียม สุทธิมโน เจ้าอาวาส วัดกลางรามัญไว้ซ่อมแซม มุงหลังคาพระอุโบสถ

ผู้จัดทำถวาย

พระอาจารย์ เสริม อินทปญฺโญและศิษย์

ขอความสุข ความสมหวัง หลั่งไหลมาสู่ท่านและครอบครัวทุกท่าน เทอญ

รายนามผู้บริจาคเพิ่มเติม

1.	คุณพุฒิพัฒน์	คุณรุ่งนภา เลิศธีรพงศ์	๑,๐๐๐ บาท
2.	คุณสรวงภรณ์	และครอบครัว กำชัยถาวรรัตนะ	๕๐๐ บาท
3.	คุณพิยดา	นนทภาพวัน	๕๐๐ บาท
4.	คุณประเทือง	โพธิ์เย็น	๑๐๐ บาท
5.	คุณทองสุข	ถาวรศิริกมล	๑๐๐ บาท
6.	คุณสำราญ	เลิศธีรพงศ์	๑๐๐ บาท
7.	คุณวทิพันธ์	ถาวรศิริกมล	๑๐๐ บาท
8.	คุณนพรัตน์	เลิศธีพงศ์	๑๐๐ บาท
9.	คุณเตือนใจ	ปึงศิริเจริญ	๑๐๐ บาท
10.	คุณทวีศักดิ์	เลิศธีรพงศ์	๑๐๐ บาท
11.	คุณบุญยเกียรติ	เลิศธีรพงศ์	๑๐๐ บาท
12.	คุณบุญเลิศ	เลิศธีรพงศ์	๑๐๐ บาท
13.	คุณธัญลักษณ์	เกียรติ์การศิริ	๑๐๐ บาท
14.	คุณนภาพร	ปุญพิโย และครอบครัว	๑๐๐ บาท
15.	คุณชลรส	จันทร์ส่องแสง และครอบครัว	๑๐๐ บาท
16.	คุณมะลิ	จินดาวงษ์ และครอบครัว	๑๐๐ บาท
17.	คุณนุชนาถ	รื่นผกา และครอบครัว	๑๐๐ บาท
18.	คุณภาสวร	คุณจิราพา คุณกิติธัช คุณชาติมณฑน์ เชื้อชม	๒๐๐ บาท
19.	คุณสุทธิวุฒิ	เตือนฤทัย คุณศรัณยา คุณหฤทัย ขจัดขันทอง	๒๐๐ บาท
20.	คุณครรชิต	เสกธีระ	๑๐๐ บาท
21.	คุณอุดมศรี	พิทักษศักดิ์เสรี และครอบครัว	๑๐๐ บาท
22.	คุณวันเพ็ญ	คุณสมศักดิ์ คุณทีรศักดิ์ คุณนพรัตน์ คุณณัฐกานท์ รัชชวรรณ	๑๐๐ บาท
23.	คุณซ่อนกลิ่น	เกิดนวล	๑๐๐ บาท
24.	คุณน้ำทิพย์	คุณสมพงษ์ คุณส้ม คุณจุฑามาส พูลสวัสดิ์	๑๐๐ บาท
25.	คุณกัญญานี	นาคพันธ์ และครอบครัว	๑๐๐ บาท
26.	คุณอนุชา	ชูชีพ คุณศิริกุล คุณณัฐพงษ์ ชินนาผา	๒๐๐ บาท
27.	คุณสำรวย	ศิริพา คุณสิริยุทธ์ คุณชลธิชา รองเย็น	๒๐๐ บาท

28. คุณนงนุช วุฒิกาศ เพฆศิริ ๑๐๐ บาท

29. คุณวรรณพร คุณวรเมธ คุณวสันต์ มีนพนาพา ๑๐๐ บาท

30. คุณยี คุณประสิทธิ์ จันทร์สวัสดิ์ ๑๖๐ บาท

31. คุณสุกัญญา แสนแสน ๑๐๐ บาท

32. คุณจอมขวัญ พยุงวงศ์ ๑๐๐ บาท

33. คุณสุนันท์ จิรานุรักษ์ และครอบครัว ๑๐๐ บาท

34. คุณสายพิณ คุณสมภพ ศักดิ์เกษมทรัพย์ ๑๐๐ บาท

35. คุณณัฐพล สีนวล และครอบครัว ๑๐๐ บาท

36. คุณอภิวัฒน์ ปั้นงาม ๑๐๐ บาท

37. คุณฐิติกร ศรีทอง คุณบุญเฑียร ปัญญาดี ๕๐ บาท

38. คุณพิมนภัทร์ คุณปุณณดา กลัดไธสง ๕๐ บาท

39. คุณอังคณา งามกระบวน คุณสมพร อุ่นเมืองใจ ๕๐ บาท

40. คุณสุชานาถ ประเกียร ๕๐ บาท

41. คุณรัตนา บิคสูงเนิน ๕๐ บาท

42. คุณดวงพร รอดแก้ว คุณสัปวุฒิ ชาติกระพันธ์ ๕๐ บาท

43. คุณฉลวย ก๊กเฮง ๒๐ บาท

44. คุณมุกดา พานจรัส ๒๐ บาท

45. คุณปราณี ตรีเดช ๒๐ บาท

46. คุณวิรงรอง ขจรนิธิพร ๒๐ บาท

47. คุณพจนีย์ ภูมิฐาน ๒๐ บาท

48. คุณฐิตากร แถวบุญตา ๒๐ บาท

49. คุณศิริวรรณ หมีนิ่ม ๔๐ บาท

50. คุณวรรณา ตันจริยภรณ์ ๔๐ บาท

51. คุณนิธิรัตน์ บุญทร ๕๐ บาท

52. คุณละเอียด ใจชอบ ๒๔๐ บาท

ขออภัยในการผิดพลาดครั้งนี้ด้วย

พระอธิการเทียม สุทธิมโน